

Erasmus+

Funded by
the European Union

MOKYTOJO METODIKA

Aktyvus pilietiškumas

ĮVADAS

Šis metodinis dokumentas parengtas įgyvendinant projektą „*Aktyvus Europos vertybių stiprinimas*“, finansuojamą programos Erasmus+ lėšomis. Veikla buvo vykdoma nuo 2022 m. kovo mėn. iki 2024 m. vasario mėn.

Projekto įgyvendinimo idėja kilo dėl įvairių Europos organizacijų atliktų apklausų ir tyrimų rezultatų, rodančių, kad jaunimo dalyvavimas pilietiniame ir politiniame gyvenime yra gana menkas. Jaunimo pilietinis aktyvumas arba dalyvavimas savo šalių ar ES pilietinėje veikloje yra nepakankamas, nors šiuo metu jis pamažu auga. Dirbant su moksleiviais pastebima, kad jie yra pasyvūs ir vengia reikšti savo nuomonę įvairiais klausimais. Galima manyti, kad taip yra ne dėl žinių trūkumo, o dėl kompetencijų ir įgūdžių – pasitikėjimo savimi, kritinio mąstymo ir kūrybiškumo – stokos, taip pat dėl viešojo kalbėjimo ir debatų praktikos trūkumo. Be abejo, ES jaunimas turėtų suvokti savo aktyvaus pilietinio ir politinio dalyvavimo svarbą ir suprasti, kad jų veikla ir sprendimai gali lemti pokyčius visuomenėje bei turėti įtakos jos gerovei.

Projekto tikslai:

- skatinti mokinius tapti aktyviais piliečiais;
- pagilinti ir pagerinti mokinių žinias apie Europos Sąjungos aktualijas ir kultūrą;
- stiprinti mokinių kritinį mąstymą, kūrybiškumą, problemų sprendimo, tolerancijos ir empatijos įgūdžius;
- ugdyti viešojo kalbėjimo ir debatų įgūdžius;
- ugdyti vertybines nuostatas, akcentuojant aktyvaus dalyvavimo svarbant, sprendžiant ir priimant sprendimus dėl problemų, su kuriomis šiuo metu susiduria ES, svarbą;
- keistis patirtimi ir dalintis gerąja patirtimi tarp Europos mokyklų ir mokytojų;
- parengti mokytojams skirtą pilietinio ugdymo metodiką, kuri stiprinti pilietinio ugdymo mokymą Europos mokyklose.

Projekto veikla:

- Europos vertybėmis grindžiami šeši mokinių mobilumo mokymai kiekvienoje šalyje partnerėje: mokymai apie *Diskriminaciją* organizuojami Vidino Jordano Radičkovo gimnazijoje,

Bulgarijoje; *Migrantų ir integracijos* problemos gvildenamos Teggiano Pomponio Leto gimnazijoje, Italijoje; *Vartotojiškumo* klausimas svarstomas Radviliškio Lizdeikos gimnazijoje, Lietuvoje; *Melagingos naujienos* analizuojamos Roterdamo Comenius mokykloje, Nyderlanduose; *Europos vertybės* apskritai gvildenamos per *forumo teatrą* Stambulo Fahreddin Kerim Gökay Anadolu mokykloje, Turkijoje ir aktualiausia Europos vertybė – *Žmogaus teisės* – analizuojamos Colegiul National de Informatica Matei Basarab, Rumunijoje;

- organizuojamos debatų pamokos mokyklose, kuriose mokoma(si) debatų ir viešojo kalbėjimo strategijų įvairiomis temomis ir aktualijomis;

- dalyvaujama nacionaliniuose renginiuose, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama Europos klausimams;

- mokytojai, lydintys mokinius į įvairias veiklas, dalijasi savo patirtimi ir atlieka darbo stebėjimo praktiką;

- mobilumo metu priimančioji mokykla planuoja mokytojams profesinio tobulėjimo užsiėmimus, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama pilietiškumo ugdymui;

- mokytojai kuria programą pagal aprašytą aktyvaus pilietiškumo pamokų metodiką;

- sukurto rezultato – **Aktyvaus pilietiškumo** programos – sklaidos renginiai.

Poveikis mokiniams, mokytojams ir mokykloms partnerėms buvo didelis. Per dvejus metus mokiniai, tiesiogiai dalyvavę veikloje, patobulino kritinio mąstymo, problemų sprendimo, kūrybiškumo ir kt. įgūdžius, taip pat debatų ir viešojo kalbėjimo įgūdžius. Mokytojai patobulino savo profesinius gebėjimus organizuojant ugdymo turinį, o mokyklų partnerių mokymo programos buvo papildytos kuriant pasirenkamas pilietinio ugdymo programas ir steigiant debatų klubus.

Tai projekto rezultatas, kuriame pristatomas kiekvienos šalies partnerės nacionalinis pilietiškumo ugdymo turinys ir dvidešimt viena pamoka, kuri yra pilietiškumo ugdymo mokymo praktika mokyklose partnerėse. Taip pat aptariama, kaip debatų ir viešojo kalbėjimo metodika daro pilietiškumo ugdymą veiksmingesnį.

PILIETIŠKUMO UGDYMAS EUROPOJE

BULGARIJA

TRUMPAS PILIETINIO UGDYMO PROGRAMOS PRISTATYMAS

„Švietimas yra galingiausias ginklas, kurį galima panaudoti norint pakeisti pasaulį.“ Nelsonas Mandela.

Cituodama Nelsoną Mandelą ir manydama, kad švietimas yra lygių galimybių ir socialinės sanglaudos stiprinimo raktas, Bulgarijos švietimo sistema palaipsniui ir laipsniškai įgyvendina įvairią paramą mokiniams. Ji prisideda prie skirtingų individualių savybių ugdymo proceso, mažina mokinių

diskriminaciją ir leidžia geriau integruotis į visuomenę. Pilietinis ugdymas 17–19 metų amžiaus mokiniams suteikia geresnį supratimą apie visuomenę. Jis yra įtraukiamas į baigiamąjį vidurinės mokyklos etapą, prasideda XI klasėje ir tęsiasi iki XII klasės.

Pilietinio ugdymo programa XI ir XII klasėse grindžiama Visuotine žmogaus teisių deklaracija, Vaiko teisių konvencija, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, Europos bendrųjų gebėjimų orientaciniais metmenimis, Bulgarijos Respublikos Konstitucija ir pilietinio ugdymo dalyko mokymo rezultatų reikalavimais, nustatytais valstybinėje bendrojo ugdymo programoje.

Pagrindinis tikslas:

- pilietinio ugdymo mokymas – tai asmenybės tobulėjimo pagrindas ir jaunų žmonių rengimas socialinei realizacijai per žmogaus teisių ir laisvių pažinimą, įsisavinimą ir apsaugą, vadovaujantis demokratinės visuomenės įstatymais. Pilietinis ugdymas padeda ugdyti ir įtvirtinti mokinį ir kaip Bulgarijos Respublikos ir Europos Sąjungos pilietį, ir kaip asmenį, kuris:

- yra laisvas ir geba priimti atsakingus sprendimus už save ir kitus;
- žino ir gina savo teises, laisves ir pareigas;
- turi sąmoningus santykius su valstybe ir visuomene;
- yra aktyvus socialinių įvykių dalyvis ir turi motyvacijos siekti teigiamų pokyčių.

Pilietinio ugdymo programoje XI klasėje akcentuojami šie dalykai:

- piliečiai, politika ir demokratija;
- piliečiai, teisės ir pareigos;
- tapatybės ir skirtumai visuomenėje.

Dėl visapusiško pilietinio ugdymo mokymo mokiniai įgyja kompleksines socialines ir pilietines kompetencijas: kritinio mąstymo ir racionalaus argumentavimo; konstruktyvaus dalyvavimo dialoge ir diskusijose; sprendimų priėmimo; problemų sprendimo; taikaus konfliktų sprendimo; bendraminčių bendruomenių kūrimo ir palaikymo, projektų kūrimo ir valdymo; konstruktyvaus bendravimo įvairiuose kontekstuose ir socialinėse aplinkose, atsakingo ir sąmoningo dalyvavimo socialiniame ir politiniame šalies gyvenime, medijų raštingumo.

Pagrindinė su mokymu susijusi veikla:

- socialiai, bendruomeniškai ir (arba) asmeniškai svarbaus projekto, kuriuo siekiama teigiamų pokyčių mokyklos aplinkoje ir vietos bendruomenėje, rengimas;
- demokratinės visuomenės problemų ir asmens bei bendruomenės vaidmens jas sprendžiant nagrinėjimas;
- piliečio vaidmens demokratinuose procesuose analizė ir darbas su konkrečiais atvejais, artimais mokinių aplinkai ir kasdieniam gyvenimui;
- sąmoningas pasirinkimas ir asmeninio pasitenkinimo galimybių kūrimas.

Pilietinio ugdymo mokymo organizavimas XI klasėje grindžiamas interaktyviais mokymo metodais ir technikomis (debatai ir diskusijos, mokymasis tyrinėjant, mokymasis praktiškai, mokymasis per patirtį, atvejų sprendimas, projektų rengimas).

Trys skirtingos dalys:

1. Piliečiai, politika ir demokratija:

- stebimas demokratijos idėjos atsiradimas ir raida, žmogaus ir piliečių teisių užtikrinimas, valstybės institucijų ir piliečių atsakomybė prieš įstatymą ir pilietinę visuomenę;
- analizuoja teisinės valstybės požymius: įstatymo viršenybę, skaidrumą, sąžiningumą, principingumą priimant institucijų sprendimus;
- žino institucinių sprendimų priėmimo mechanizmus ir vertina jų teisėtumą;
- įvertina demokratinio dalyvavimo pilietinėje visuomenėje ir mokinių savivaldoje galimybes.

2. Piliečiai, teisės ir pareigos:

- analizuoja ir lygina laisvės, žmogaus teisių ir pilietinių teisių idėjas;
- skiria privatų ir viešąjį visuomeninį gyvenimą;
- tiria su žmogaus teisių pažeidimais susijusias bylas ir raštu pateikia argumentuotus sprendimus;
- vertina Europos Sąjungos ir kitų šalių visuomeninius įvykius žmogaus teisių požiūriu;
- suvokia asmeninio dalyvavimo ir atsakomybės būtinybę priimant demokratinis sprendimus visais lygmenimis.

3. Tapatybės ir skirtumai visuomenėje:

- skiria pagrindines socialines grupes ir bendruomenes, supranta jų požiūrių ypatumus;
- skiria skirtingas mažumų politikos rūšis – asimiliaciją, (auto)segregaciją, integraciją ir išreiškia savo poziciją jų atžvilgiu;
- orientuojasi atskirų etninių ir religinių bendruomenių prieštaravimų šaltiniuose ir rodo norą konstruktyviai spręsti konfliktines situacijas;
- demonstruoja gebėjimą konstruktyviai bendrauti įvairiose aplinkose ir situacijose.

Mokiniai, mokydamiesi pilietinio ugdymo, suvokia ir vertina savo tautinę tapatybę, analizuoja Europos kultūrą ir vertybes, pateikia susipynimo ir kultūrinių įtakų pavyzdžius. Savo europinę tapatybę sieja su Europos piliečio teisėmis ir pareigomis.

Bulgarijos nacionalinėje mokymo programoje daug dėmesio skiriama mokinių pilietiniam ugdymui, kad jie galėtų sėkmingai mokytis, tapti savimi pasitikinčiomis asmenybėmis ir atsakingais piliečiais, teigiamai prisidedančiais prie visuomenės gyvenimo. Programa grindžiama pagrindinėmis sąvokomis, tokiomis kaip *demokratija*, *teisingumas*, *teisės ir pareigos*, *tapatybė ir įvairovė*. Šias sąvokas mokiniai turi suprasti, gebėti pagrįsti procesais bei įgūdžiais, t.y. kritinio mąstymo ir tyrimo, sąmoningo ir atsakingo veikimo įgūdžiais, kurie ugdomi mokymo(si) procese.

Nacionalinėje pilietiškumo ugdymo programoje nustatyti mokymo reikalavimai, susiję su įvairiais dalykais – aplinkos apsauga, vartotojiškumas, politika, žiniasklaidos vaidmuo, žmogaus teisės, Europa, imigracija, įvairovė ir tarptautiniai santykiai. Anglų, prancūzų, ispanų, filosofijos, geografijos, pilietinio ugdymo dalykų mokytojai renka aktualias politines ir socialines temas, kad pilietiškumo ugdymo turinys taptų gyvas ir padėtų mokiniams ugdytis pagrindinius pilietiškumo įgūdžius – tyrinėti, diskutuoti, taip pat atstovauti kitų nuomonei, kritiškai mąstyti, vertinti ir apmąstyti. Pilietinio ugdymo programa siekiama ugdyti mokinių gebėjimą dalyvauti bendruomenėje ir platesnėje visuomenėje kaip informuotais, kritiškiems ir atsakingiems piliečiams. „Aktyvaus pilietiškumo“ tikslas – išmokyti mokinius dirbti kartu ir imtis praktinių veiksmų, naudojantis pilietinio ugdymo žiniomis ir supratimu, siekiant prisidėti prie geresnės visuomenės kūrimo.

PILIETINIO UGDYMO POLITIKOS KRYPTYS MOKYKLOJE „JORDAN RADICHKOV“ – VIDIN, BULGARIJA

GPCHE „Yordan Radichkov“ – Vidin, Bulgarija, „2021/2027 m. plėtros strategijoje“ specialus skyrius, skirtas pilietiniam ugdymui mokykloje:

http://radichkovsvidin.org/files/2022/04/STRATEGIA_GPCHE.pdf

GPCHE „Yordan Radichkov“ yra orientuota į pagrindinių kompetencijų ir įgūdžių, reikalingų gyvenimui ir darbui XXI amžiuje, formavimą ir ugdymą. Tai galima įgyti per šias veiklas:

- modernios edukacinės aplinkos, užtikrinančios vieningą požiūrį į bendrųjų kompetencijų taikymą švietimo srityje, kūrimas;
- dėmesys socialinių įgūdžių ir emocinio intelekto ugdymui;
- mokymosi dėmesio perkėlimas nuo žinių dėstymo prie gebėjimų spręsti problemas ugdymo;
- dėmesys mokslinio, finansinio, skaitmeninių medijų raštingumo, verslumo ir inovacijų vertybių formavimui;
- aktyvaus pilietiškumo ir medijų raštingumo ugdymui;
- investicijos į užsienio kalbų mokymąsi ir skaitmeninių bei bendravimo įgūdžių įgijimą;
- mokinių pažangos vykdymo ir vertinimo sistemos sukūrimas ir įdiegimas mokyklinio ugdymo sistemoje elektroninėje aplinkoje.

Ypatingas dėmesys skiriamas pilietiniam ugdymui mokykloje. Jį sudaro mokyklos parlamento formavimas, į kurį išrenkama po vieną atstovą iš kiekvienos klasės. Visi sprendimai mokyklos lygmeniu priimami balsuojant specialiai paskirtuose posėdžiuose.

Skirtingi klubai siūlo pilietinio ugdymo metodus, kaip spręsti socialines problemas:

- „Interact“ klubas suburia moksleivius, kurie turi aiškia idėją padėti bendruomenei įvairiomis iniciatyvomis, pvz., rinkti pinigus socialinėms reikmėms arba organizuoti labdaros renginius;

- „Lion' club juniors“ skatina mokinius dirbti kartu su kitų miesto mokyklų mokiniais socialinėse įmonėse;

- „Euroklubas“ suburia mokinius, kurie nagrinėja įvairius su Europos Sąjunga susijusius klausimus ir dalyvauja įvairiuose konkursuose. Jie dalyvavo prieš trejus metus vykusiame jaunimo renginyje „Tavo Europa, tavo žodis“ ir ruošiasi naujam renginiui;

- „Socialinių iniciatyvų klubas“ suburia mokinius, kurie organizuoja kepinų išpardavimus, koncertus, varžybas, kad paskatintų socialinę iniciatyvą mieste;

- „Jaunimo klubas“ prie Vidino regioninės bibliotekos „Mihalaki Georgiev“ organizuoja socialinius renginius, skirtus mūsų mokiniams, padedantiems likimo nuskriaustiems vaikams našlaičių institucijose;

- „Socialinių verslininkų klubas“ prie Verslo inkubatoriaus biuro Vidine dirba su mūsų mokyklos mokiniais, įgyvendindamas įvairius socialinius projektus;

- „Debatų klubas anglų kalba“ moko mokinius, kaip valdyti įvairių tipų debatus. Mūsų mokiniai ruošiasi visus mokslo metus ir dalyvauja Bulgarijos anglų kalbos kalbėjimo turnyre, kurį tarp Bulgarijos mokyklų organizuoja anglų kalbos mokytojai. Per mokslo metus vyksta keturi konkursai – trys regioniniai ir vienas nacionalinis – ir mūsų Debatų klubo mokiniai visuose dalyvauja. Mūsų mokiniai paprastai laimi prizines vietas regioniniame lygmenyje ir varžosi nacionaliniame lygmenyje.

Vidino GPCHE „Yordan Radichkov“ yra mokykla, kuri regione įrodė, kad yra mokinių asmeninių savybių ir įgūdžių formavimo ir ugdymo centras. Joje nuolat kuriama jaunų žmonių vertybių sistema, ji tampa kultūros, informacijos ir sporto centru. Mokykla gerina ir kuria palankią aplinką mokinių mokymuisi ir asmeniniam tobulėjimui. Mokykla savo kasdieninėse ugdymo veiklose taiko pilietinio ugdymo idėjomis ir principais pagrįstus elgesio modelius.

ITALIJA

TRUMPAS PILIETINIO UGDYMO PROGRAMOS PRISTATYMAS

Pilietinis ugdymas laikomas tarpdalykiniu dalyku, įvestu 2019 m. rugpjūčio 20 d. įstatymu Nr. 92 (jau esančiu 2010 m. ir 2012 m. Nacionalinėse mokymo gairėse, skirtose įvairių lygių mokykloms), kurio tikslas – „ugdyti atsakingus ir aktyvius piliečius, skatinant visapusišką ir sąmoningą dalyvavimą pilietiniame, kultūriniame ir socialiniame bendruomenių gyvenime, laikantis taisyklių, teisių ir pareigų“.

Šis mokymas atitinka naujus socialinius poreikius, kurie atsirado dėl pagrindinių sričių ir vertybių. Šalia pilietinio ugdymo formuojamojo ir prieštaravimo aspekto, įgūdžių ir įvairių mokymų, kuriuos jis skatina, įstatymas šiuo atveju nurodo keletą temų:

- Italijos Konstitucija, nacionalinė ir tarptautinė teisė, teisėtumas ir solidarumas;

- darnus vystymasis: aplinkosauginis švietimas, nacionalinis paveldas ir aplinkos apsauga;
- skaitmeninis pilietiškumas.

Todėl kartu skatinami pilietinių žinių ir ugdymo veiksmų, susijusių su atsakingu ir aktyviu pilietiškumu, aspektai.

Pilietiško ir jo ugdymo idėjos performulavimas vyksta remiantis tarpdalykine perspektyva, kad būtų galima planuoti mokymo programas, kuriose visi mokytojai, tiek dalyvaujantys konkrečiuose projektuose, tiek dirbantys su savo dalykais, žinotų, kaip integruoti žinias ir veiklas, susijusias su pilietiško ugdymo pagrindiniais momentais.

Pilietiškas ir jo ugdymas nesusijęs su pamokų tvarkaraščio ar darbuotojų skaičiaus didinimu, bet yra įtrauktas į visų lygių mokyklų mokymo programas ir suteikia vertinimą, kuris padeda pereiti į aukštesnę klasę ir (arba) laikyti valstybinį pirmosios ir antrosios ugdymo pakopos egzaminą, o trečiosios, ketvirtosios ir penktosios vidurinių mokyklų klasių atveju – ir mokyklinę įskaitą.

Pilietinio ir pilietinio ugdymo mokymo ir mokymosi planavimas, grindžiamas bendraisiais gebėjimais ir įgūdžiais, jame dalyvauja visų klasių mokytojai. Mokytojai turi bendrą vieningą projektą, kuris vėliau suskirstomas į didaktines mokymosi dalis ir (arba) pamokas, kelių klasių ar mokyklos projektus, o juos įgyvendina skirtingi mokytojai pagal savo disciplinas ar mokymo sritis. Vienas iš mokytojų paskiriamas koordinatoriumi ir nuolat stebi tiek vykstančias pamokas, tiek vertinimo veiklą ir galutinius rezultatus, sistemingai atsiskaitydamas kolegoms. Minimalus šiai bendrai veiklai skiriamų valandų skaičius pagal programą yra 33 valandos.

PILIETINIS UGDYMAS I.I.S. POMPONIO LETO MOKYKLOJE

Vadovaudamasis nacionaliniais teisės aktais, l'Istituto di Istruzione Pomponio Leto organizuoja savo pilietinio ugdymo mokymo programą.

Kiekviena klasės taryba remiasi šia mokymo programa, rengdama mokymo integraciją. Kiekvienai klasei organizuojami trys moduliai, kurių kiekvienas trunka 11 val. ir yra sudarytas pagal bendrą mokyklos planą.

Italijos Konstitucija, nacionalinė ir tarptautinė teisė, teisėtumas ir solidarumas.

Pilietybės sąvoka reiškia „asmens priklausymą valstybės organizuotai visuomenei“ ir, remiantis teismų praktika, pilietinių ir politinių teisių įgijimą ir pripažinimą iš teisinės tvarkos. Esminis vaidmuo pilietiniame ugdyme tenka Konstitucijos tema. Diskursas apie Europos pilietybę leidžia plėsti pilietybės, priklausymo savo valstybei sampratą, kurioje atskirų tautų istoriniai identitetai buvo įtraukti į globalizaciją ir nuolatinę konfrontaciją.

Konkretūs mokymosi tikslai:

9–10 klasė	- išskirti skirtingus teisinio reguliavimo šaltinius ir jų hierarchiją, ypač atsižvelgiant į Italijos Konstituciją ir jos struktūrą;
------------	--

	- asmeninės patirties įtraukimas į taisyklių sistemą, grindžiamą abipusiu konstitucijos garantuojamų teisių pripažinimu, siekiant apsaugoti bendruomenę ir aplinką.
11–12 klasė	- gebėti kritiškai mąstyti ir integruotai spręsti problemas.
Paskutiniai metai, 13 klasė	- išmanyti šalies konstitucinę ir administracinę sąrangą, kad galėtume vykdyti savo, kaip piliečių, pareigas ir sąmoningai naudotis politinėmis teisėmis teritoriniu ir nacionaliniu lygmenimis; - žinoti demokratinio gyvenimo vertybes ir taisykles, gilinantis į pagrindinius jų reglamentuojančius teisės elementus, ypač į darbo teisę; - visomis priemonėmis ir kiekvienomis aplinkybėmis siekti individualios ir socialinės veiklos teisėtumo ir solidarumo principo, skatinant kovos su organizuotu nusikalstamumu ir mafija principus, vertybes ir būdus; - suprasti egzistencinių, moralinių, politinių, socialinių, ekonominių ir mokslinių problemų sudėtingumą ir formuluoti asmeninius, argumentuotus atsakymus.

Tvarus vystymasis: aplinkosauginis švietimas, paveldas ir gamta.

Tikslai susiję ne tik su aplinkos ir gamtos išteklių apsauga, bet ir su sveikos gyvenamosios aplinkos, miestų kūrimu, teisingo ir įtraukiančio gyvenimo būdo pasirinkimu ir pagarba pagrindinėms žmonių teisėms. Pirmiausia atsižvelgiama į bendrą sveikatą ir psichofizinę gerovę, apsirūpinimą maistu, asmenų lygybę, deramą darbą, kokybišką švietimą, vertingų materialinių, nematerialių bendruomenių vertybių apsaugą ir, galiausiai, finansinį švietimą. Taigi, švietimas, siekiant darnaus vystymosi, siekia, kad mokiniai ugdytų(si) pilietiškumo jausmą, kuris peržengia vietinės valstybės teritorijos ribas ir apima visą pasaulį (visuotinis pilietiškumas).

Konkretūs mokymosi tikslai:

9–10 klasė	- žinoti aplinkosaugos problemas ir suvokti jų pasekmes vietos ir pasaulio mastu; - gebėti veiksmingai bendradarbiauti su kitais, kad būtų pasiektas bendras ar viešasis interesas, pavyzdžiui, tvarus visuomenės vystymasis;
11–12 klasė	- žinoti ir įsisavinti socialinių ir politinių judėjimų tikslus, vertybes ir politiką, taip pat tvarias sistemas, ypač pasaulinę klimato ir demografinę kaitą bei jos priežastis.
Paskutiniai metai, 13 klasė	- pripažinti save kaip aktyvų sudėtingos ir struktūruotos visuomenės narį, suvokti savo socialines teises ir pareigas, susijusias su įvairiomis gyvenimo sritimis.

Skaitmeninis pilietiškumas.

Skaitmeninio pilietiškumo ugdymas – tai mokinių skaitmeninių įgūdžių ugdymas ir tobulinimas, suteikiantis jiems galimybę kritiškai ir sąmoningai tinkamai naudotis internetu ir socialine žiniasklaida, tinkamai išreikšti ir vertinti save naudojant šias priemones, gebėti apsisaugoti nuo bet kokių neigiamų pasekmių (pvz., plagijavimo, sukčiavimo, įkalbinėjimo), laikytis konkrečių teisės į privatumą ir autorių teisių apsaugos taisyklių.

Konkretūs mokymosi tikslai:

9–10 klasė	- gebėti ieškoti, rinkti ir apdoroti informaciją tinkle bei kritiškai, sistemingai ir kūrybiškai ja naudotis;
------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> - žinoti, kaip bendrauti tinkle laikantis tos vietos, kurioje esate, taisyklių (paštas, pokalbiai, socialiniai tinklai ir pan.); - išsiugdyti kritinį požiūrį į skaitmeninėmis priemonėmis pateikiamos informacijos ir duomenų pagrįstumą, patikimumą ir poveikį, žinoti etinius ir teisinius principus, susijusius su skaitmeninių technologijų naudojimu.
11–12 klasė	<ul style="list-style-type: none"> - mokėjimas atsakingai ir naudingai naudotis žiniatinklio teikiamomis technologijomis; - žinoti, kaip teisingai ir atsargiai naudotis socialiniais tinklais, pokalbiais ir visomis vietomis, kuriose gali dalyvauti virtualioji bendruomenė; - žinoti, kaip atpažinti privatumo internete pažeidimo riziką, ribas, susijusias su dalijimusi asmenine informacija; - įgyti gebėjimą išvengti tapatybės vagystės saugant savo asmens duomenis.
Paskutiniai metai, 13 klasė	<ul style="list-style-type: none"> - gebėti taikyti autorių teisių taisykles, tiek pripažįstant teisę į savo kūrybą, tiek pripažįstant kitų asmenų nuosavybę, atsižvelgiant į riziką, kylančią dėl netinkamo naudojimo, už kurį gresia baudžiamoji atsakomybė (plagijavimas, padirbinėjimas ir kt.); - gebėti atpažinti skaitmeninę medžiagą, kuria galima laisvai naudotis internete, ir atpažinti autorių teisių saugomą medžiagą; - nustatyti nuotolinio darbo galimybes tobulinant skaitmenines technologijas: naujos perspektyvos ir darbo būdai.

Priedas

Pagrindinė tema	9–10 kl.	11–12 kl.	Paskutiniai mokymosi metai, 13 klasė
	TEMOS		
Italijos Konstitucija, nacionalinė ir tarptautinė teisė, teisėtumas ir solidarumas	<ul style="list-style-type: none"> - teisinio reguliavimo tekstas: nuo institucinio reglamento iki Konstitucijos; - teisėsauga: liudytojai; - nuo mokyklos nuostatų iki Konstitucijos; - asmenų ir bendruomenių santykiai: imigracija ir migracija. 	<ul style="list-style-type: none"> - asmens ir bendruomenės santykiai: teisės ir pareigos; - Italijos organizacija – Valstybė; - aktyvus pilietiškumas. 	<ul style="list-style-type: none"> - Europos Sąjunga ir Europos pilietybė; - JT ir tarptautinės organizacijos; - pasaulio piliečiai; - internetinė tapatybė; - autorių teisės; - skaitmeninė ir pasaulinė ekonomika.
Darnus vystymasis	<ul style="list-style-type: none"> - aplinkosaugos klausimai ir darnus vystymasis; - kultūros paveldo apsauga: išsaugojimas, priežiūra ir investicijos; - miestų erdvės žmogui. 	<ul style="list-style-type: none"> - aplinkos apsauga: nuo Konstitucijos iki 2030 m.; - sveikata: bendras gyvenimo būdas ir sprendimai. 	<ul style="list-style-type: none"> - aplinkos apsauga: nuo Konstitucijos iki 2030 m.; - pasaulio pilietybė.
Skaitmeninis pilietiškumas	<ul style="list-style-type: none"> - naudojimosi socialiniais tinklais formos ir metodai; - skaitmeninis kūrybiškumas. 	<ul style="list-style-type: none"> - netikros naujienos ir tinklai; - privatumo apsauga; - skaitmeninės technologijos. 	<ul style="list-style-type: none"> - internetinė tapatybė; - autorių teisės; - skaitmeninė ir pasaulinė ekonomika.

LIETUVA

TRUMPAS PILIETINIO UGDYMO PROGRAMOS PRISTATYMAS

Nuo 2023 m. rugsėjo 1 d. Lietuvos mokyklose pereiname prie atnaujinto ugdymo turinio, kuris orientuotas į kompetencijomis grįstą ugdymą. Atnaujintose programose pilietiškumo ugdymas ir pilietiškumo kompetencijos įtrauktos į visų dalykų programas. Pilietiškumo ugdymo kompetencijų stiprinimas apima galimybę integruoti pilietiškumo ir nacionalinio saugumo pagrindus, medijų raštingumą, kritinį mąstymą į įvairių dalykų programas ir bendrąją mokyklos veiklą. Pilietiškumo ir krašto apsaugos gebėjimus mokiniai taip pat gali ugdyti per neformalųjį ugdymą, dalyvaudami Lietuvos Šaulių sąjungos ar kitose veiklose, į kurias įtraukiamos pilietiškumo ugdymo temos apie atsakingą elgesį, svarius sprendimus, bendruomenės saugumą.

Mokymo programoje ugdymo turinys pateikiamas koncentruotais vienetais:

I–IV klasės (integruotas dalykas), V–VIII klasės (integruotas su istorija ir geografija). Kiekvieno koncentro turinį sudaro šios santykinai atskiros, tačiau ugdymo procese integruotos veiklos:

Savęs ir visuomenės pažinimas ir tyrinėjimas:

šioje ugdomosios veiklos srityje daugiau dėmesio skiriama pažintinei veiklai ir suteikiami pilietiškumo pagrindai. Mokiniai taip pat ugdo(si) tyrinėjimo įgūdžius, taikydami įgytas žinias;

Dalyvavimas ir pokyčių inicijavimas bendruomenėje:

ši ugdomosios veiklos sritis skirta mokinių praktiniams įgūdžiams ugdyti. Praktiniai atsakingo pilietiškumo įgūdžiai ugdomi tik aktyviai dalyvaujant pilietinėje ir (arba) politinėje bendruomenėje. Taip pat ugdoma motyvacija inicijuoti pokyčius problemoms spręsti;

Kurti ir palaikyti socialinius santykius:

ši ugdomosios veiklos sritis leidžia mokiniams ugdytis demokratines, pilietines ir tautines nuostatas, padeda suprasti, kad taisyklių ir įstatymų kūrimas, pagarba jiems, bendradarbiavimas ir taikus konfliktų sprendimas yra pagrindinės taikaus sugyvenimo bendruomenėje priemonės. Mokiniai geriau suvokia taikaus demokratinio sambūvio naudą, ugdomi motyvaciją kurti tokį gyvenimo būdą savo aplinkoje ir pan. Įgytos kompetencijos tampa pagrindu toliau ugdyti ir skleisti pilietines vertybes, įsipareigojant savo tautai ir valstybei (Nacionalinė mokymo programa).

Atnaujinta privalomoji pilietiškumo ugdymo programa IX–X klasių mokiniams papildyta žmogaus ir vaiko teisių temomis, o XI–XII klasių mokiniams skirta pasirenkamoji Nacionalinio saugumo ir krašto gynybos programa. Bendradarbiaujant su Krašto gynybos ministerija, mokytojai rengiami mokyti nacionalinio saugumo ir krašto gynybos.

Pilietiškumo skatinimo būdai mokykloje:

- pilietiškumo ugdymo integravimas į kitų dalykų bendrąsias programas (6–16 metų);
- atskiras pilietiškumo ugdymo kursas IX–X klasėse (15–16 m.) 1 val. per savaitę;

- privaloma socialinė veikla IX–X (15–16 m.) klasėse – 20 val. ir XI–XII (17–18 m.) klasėse – 70 val. per 2 metus.

Pilietiškumo ugdymo tikslai

Pilietiškumo ugdymo tikslai švietimo įstaigoje:

- ugdyti aktyvų pilietinės bendruomenės narį;
- ugdyti sąmoningą pilietį, kuris supranta savo teises ir pareigas, geba konstruktyviai dalyvauti visuomenės ir valstybės gyvenime ir jį gerinti;
- padėti jauniems žmonėms suvokti demokratijos vertybes, kurias jie turi ugdyti savo šeimoje, bendruomenėje, tautoje, valstybėje ir pasaulyje;
- stiprinti jaunų žmonių suvokimą apie kiekvieno piliečio pareigas ir atsakomybę;
- skatinti pagarbą pagrindinėms demokratinės visuomenės ir valstybės vertybėms: žmogaus orumui, laisvei, lygybei, teisingumui ir teisėtumui, tolerancijai, solidarumui, lojalumui demokratinėi valstybei ir tautai;
- skatinti meilę tėvynei, atsakomybę už savo tautą ir valstybę, tautinę savigarbą.

Svarbu ir būtina, kad ugdymo įstaiga sudarytų sąlygas mokiniams ugdytis vidinį poreikį būti aktyviems, gebėti analizuoti socialinę, politinę ir kultūrinę tikrovę ir joje galinčius kilti konfliktus, ugdytis gebėjimą laisvai ir sąmoningai spręsti, vertinti ir priimti sprendimus atviroje ir pliuralistinėje visuomenėje.

Pilietinio ugdymo situacija Lietuvoje

Tyrimai rodo, kad pilietinio ugdymo įtaka didėja (2016 m. atlikti tyrimai). Didžiausi pokyčiai jaučiami tarp jaunimo. 2016 m. nevyriausybinės organizacijos aktyviai skatino jaunimą dalyvauti rinkimų kampanijoje. Jaunimo pilietinį aktyvumą stiprina dalyvavimas įvairiose popamokinėse veiklose tiek mokykloje, tiek neformaliojo ugdymo įstaigose. Ypač pilietinę kompetenciją stiprina dalyvavimas savanoriškoje veikloje (Pilietinės galios indeksas). Priežastys, dėl kurių mokiniai užsiima savanoriška veikla, yra šios: noras įgyti žinių, tobulinti įgūdžius, nepiniginis atlygis, galimybė susipažinti su naujais žmonėmis ir išplėsti pažįstamų ratą, noras padėti kitiems ir gerai praleisti laiką. Apklausos rodo, kad veiksmingiausias pilietinis ugdymas vyksta ne klasėje, o užklasiniame veikloje. Tyrėja V. Čepaitė pastebi, kad „tik nedaugelis mokytojų mini pilietinio ugdymo tikslus, susijusius su aktyvaus dalyvavimo skatinimu“ (Čepaitė, V., Švietimo problemų analizė. Pilietinio ugdymo įgyvendinimo politika: tikslai, priemonės, rezultatai, 2013, Vilnius. p. 5).

Mokytojų apklausos rodo, kad įdomias ir veiksmingas pamokas vesti trukdo ribotas valandų skaičius ir ribotos galimybės rengti įdomias pilietiškumo pamokas. Kai mokytojai nori vesti pamokas ne mokykloje, trukdoma mokytis kitų dalykų, o mokiniai mažiau linkę aktyviai dalyvauti visuomeninėje veikloje ir debatuose. Mokytojai teigia neturintys pakankamai įgūdžių profesionaliai aptarti su mokiniais politinių, ekonominių ar socialinių klausimų. Pilietinio ugdymo pamokos dažnai

naudojamos kitiems dalykams mokyti, pilietinio ugdymo pamokos yra nuobodžios ir, žinoma, tai priklauso nuo mokytojo ir mokinių.

Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programos yra nenuoseklios. Todėl Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, įgyvendindama pilietinio ugdymo programas, nurodo, kad pilietinės kompetencijos yra vienas iš mokytojų kvalifikacijos tobulinimo prioritetų 2023–2025 metais. Ministerija kvies aukštąsias mokyklas parengti nacionalines kvalifikacijos tobulinimo programas visiems mokytojams. Dalyvavimą šiose programose finansuos valstybė.

Bus atnaujinta XI–XII (17–18 metų) vidurinių mokyklų moksleiviams skirta pasirenkamoji nacionalinio saugumo ir krašto gynybos programa. Bendradarbiaujant su Krašto apsaugos ministerija bus rengiami mokytojai, kurie mokys nacionalinio saugumo ir krašto gynybos. Per metus planuojama apmokyti apie 100 mokytojų.

Mokiniai taip pat galės įgyti svarbių įgūdžių kadetų mokyklose. Šiuo metu Švietimo, mokslo ir sporto ministerija rengia kadetų mokymo programą.

Nuo 2024 m. bus sudaryta antroji konkursinė priėmimo į aukštąsias mokyklas eilė, kurioje bus privalomoji pradinė karo tarnyba, profesinė karo tarnyba ir savanoriška nenuolatinė karo tarnyba. Taip siekiama paskatinti jaunuolius rinktis karinę tarnybą ir įgyti krašto gynybai reikalingų įgūdžių.

Vidurinėje mokykloje pilietinio ugdymo dalykas dėstomas kaip atskiras dalykas 1 valandą per savaitę IX–X klasių (15–16 metų amžiaus) mokiniams. XI–XII klasių mokiniams (17–18 metų amžiaus) Nacionalinis saugumas ir gynyba yra pasirenkamasis dalykas, kuriam skiriama 1 valanda per savaitę. Nacionalinė mokymo programa įtraukia 20 val. privalomo pilietinių socialinių veiklų IX–X klasėse (15–16 metų amžiaus) ir 70 val. – XI–XII klasėse (17–18 metų amžiaus).

Pilietinis ugdymas integruojamas į visus dalykus: lietuvių kalba ir literatūra, užsienio kalba, matematika, informatika, socialiniai ir gamtos mokslai, dailė ir kūno kultūra.

PILIE TINIS UGDYMAS RADVILIŠKIO LIZDEIKOS GIMNAZIJOJE, LIETUVOJE

Radviliškio Lizdeikos gimnazija aktyviai įgyvendina Erasmus+ programą ir kitas tarptautinio bendradarbiavimo programas, taip pat nacionalinius ir vietos projektus. Pagrindinis šių projektų tikslas – pilietinis ugdymas, pilietinių vertybių ir socialinės atsakomybės stiprinimas. Skatinamos pilietinės iniciatyvos. Projektų turinys, veiklos ir rezultatai integruojami į formaliojo ir neformaliojo vidurinio ugdymo programas. Projektų veikla ir rezultatai prisideda prie veiksmingesnio pilietinio ugdymo. Keletas konkrečių pavyzdžių: Erasmus+ programos projektas „Aktyvus Europos vertybių stiprinimas“, kuris praplėtė gimnazijos ugdymo turinį: įsteigtas debatų klubas, daugiau dėmesio ir veiklos skiriama įvairių dalykų pamokoms, taikomi debatų ir viešojo kalbėjimo metodai. Kitas Erasmus+ projektas „Šiandieninis mokinyš – atsakingas verslininkas rytoj. Mokytojo metodika“ tobulina mokytojų profesines kompetencijas ugdant atsakingą ir pilietišką XXI a. jauną žmogų ir

stiprina mokinių socialinės atsakomybės vertybes. Mokykloje organizuojami labdaros ir filantropijos renginiai, inicijuojama bendruomenę stiprinanti veikla.

Mokytojai ir mokiniai aktyviai dalyvauja vietiniuose ir nacionaliniuose projektuose, ypatingą dėmesį skirdami Holokaustui ir žydų kultūrai, nes prieš Antrąjį pasaulinį karą Lietuvoje gyveno didelė žydų bendruomenė. Mokykloje veikia Tolerancijos ugdymo centras. Mokykla taip pat yra UNESCO mokyklų tinklo narė ir viena aktyviausių mokyklų Lietuvoje. Tinklo veikloje daugiausia dėmesio skiriama ekologijai ir vartotojiškumui, klasių vadovai kartu su mokiniais rengia mokslo metų planus, pagal kuriuos įgyvendina klasės bendruomenės veiklas, kurių prioritetas – pilietiškumas, organizuojamos klasės valandėlės, skirtos socialiniams įgūdžiams ir pilietinėms vertybėms stiprinti.

Mokykloje veikia Parlamentas, kurį sudaro mokiniai, mokytojai ir tėvai. Mokykloje veikia Mokinių taryba, kurią sudaro kiekvienos klasės atstovai, ir anglų kalbos debatų klubas, analizuojantis ir aptariantis aktualias bendruomenės, šalies ir pasaulio problemas.

Užklasinė veikla, pavyzdžiui, renginiai, išvykos ir dalyvavimas visuomeninių organizacijų veikloje, padeda ugdyti jaunų žmonių pilietiškumo įgūdžius.

NYDERLANDAI

TRUMPAS PILIETINIO UGDYMO PROGRAMOS PRISTATYMAS

Teisiniai pilietiškumo įgaliojimai

Nuo 2021 m. rugpjūčio 1 d. pilietiškumo skatinimui pradiniam, viduriniame ir specialiajame ugdyme taikomi nauji teisiniai reikalavimai. Šis teisinis įgaliojimas skatinti „aktyvų pilietiškumą ir socialinę sanglaudą“ paaiškintas 2006 m. Pilietiškumo mandate bei galioja ilgalaikiai teisiniai reikalavimai, nustatyti Pilietiškumo mandate.

Teisiniai reikalavimai ir švietimo laisvė

Teisiniuose dokumentuose dėl pilietiškumo pabrėžiama, kad pilietiškumo ir socialinės atsakomybės skatinimas yra uždavinys, kuriam mokyklos turi skirti tikslingą dėmesį. Mokyklos turi daug laisvės spręsti, kaip organizuoti pilietiškumo ugdymą. Ugdymo laisvė taip pat yra svarbus atspirties taškas.

Inspekcija prižiūri, kaip laikomasi įstatymų. Įstatyme yra nustatyti minimalūs reikalavimai, kurių turi laikytis kiekviena mokykla. Be to, pilietiškumo ugdymas gali būti įgyvendinamas taip, kad atitiktų mokyklos ar įstaigos misiją. Taigi mokyklos ir įstaigos gali atsižvelgti į mokinių ar studentų poreikius ir tėvų bei aplinkos pageidavimus. Ir jos gali susieti pilietinį ugdymą su savo filosofine vizija ir idėjomis apie švietimą ir mokymąsi.

Reikalavimai

Pareiga skatinti pilietiškumą yra vadinama sąžiningumo pareiga. Tai yra pareiga atlikti darbą kuo geriau, pagal kurią reikalaujama, kad tarybos darytų viską, kas būtina pilietiškumo skatinimo

užduočiai įvykdyti taip, kad mokyklinis ugdymas atitiktų teisinius reikalavimus. Todėl teisinės nuostatos turi būti įgyvendinamos praktiškai ir būti matomos mokykloje.

Pagrindiniai pilietiškumo ugdymo elementai

Pradiniame, viduriniame ir specialiajame ugdyme įstatymas atkreipia dėmesį į tris perspektyvas – minimalų ugdymo turinį, kuris turi būti įtrauktas, ir pedagoginius principus, susijusius su šių aspektų nagrinėjimo būdais, reikalavimus aplinkai, kurioje vykdomas pilietinis ugdymas:

1. Turinys:

pagrindinės vertybės ir socialiniai bei pilietiniai gebėjimai. Svarbus teisinis reikalavimas yra mokyti gerbti ir pažinti pagrindines demokratines teises valstybes ir veikti remiantis šiomis vertybėmis (mokykloje). Kitos mokyklos raiškos priemonės neturi prieštarauti propaguojamoms pagrindinėms vertybėms. Pagrindinės demokratinės valstybės vertybės, kaip teigiama įstatyme, yra laisvė, lygybė ir solidarumas. Pagrindinė vertybė – laisvė – skatinama gerbiant saviraiškos laisvę ir autonomiją. Lygybė skatinama laikantis lygybės principo ir atmetant diskriminaciją. Solidarumas skatinamas per toleranciją, supratimą ir atsakomybę bei netolerancijos atmetimą. Be to, švietime turi būti skiriamas dėmesys socialinių ir visuomeninių gebėjimų, būtinų dalyvauti demokratinėje Nyderlandų visuomenėje, ugdymui. Tai susiję su mokyklos pasirinktais socialiniais ir pilietiniais gebėjimais ir pagrindiniais socialinės ir pilietinės srities tikslais, kurie taikomi įvairiuose sektoriuose.

2. Ugdymo principai: tikslingi, nuoseklūs, atpažįstami ir orientuoti į rezultatus. Įstatymas taip pat nustato reikalavimus, kaip turi būti organizuojamas švietimas:

- pilietiškumo ugdymas turi būti orientuotas į tikslą – turi būti nustatyti konkretūs mokymosi tikslai, iš kurių būtų aišku, kokias kompetencijas mokykla siekia ugdyti ugdymu;

- pilietiškumo ugdymas turi būti nuoseklus – turi būti logiška struktūra, pagal kurią skirtingi komponentai siejasi;

- pilietiškumo ugdymas turi būti atpažįstamas – ugdymo pasiūla, kurią mokykla teigia norinti teikti, yra matoma praktiškai;

- ugdymas turi būti tikslingas, būtina matyti ugdymo rezultatus – mokyklų prašoma sudaryti pilietiškumo ugdymo rezultatų žemėlapi, kad būtų galima patikrinti, ar mokymosi tikslai pasiekti.

Mokykla pati sprendžia, kokius tikslus pasirinkti ir kaip parengti bei įgyvendinti pasiūlą. Bet kuriuo atveju būtina, kad teisiškai apibrėžtas turinys (pagrindinės vertybės ir socialiniai bei pilietiniai gebėjimai) būtų mokyklos parengto pasiūlymo dalis.

3. Mokyklos klimatas: pagrindinių vertybių ugdymo terpė: aplinka, kurioje vyksta pilietiškumo ugdymas, taip pat yra svarbi. Ją sudaro trys elementai:

- mokyklos kultūra turi atitikti pagrindines vertybes;

- aplinka turi skatinti mokinius praktikuoti ir įgyvendinti pagrindines vertybes;

- mokyklos klimatas turėtų būti toks, kad visi jaustųsi saugūs ir priimti.

PILIETINIS UGDYMAS COMENIUS MOKYKLOJE NYDERLANDUOSE

Pagal teisės aktų reikalavimus Comenius mokykla integruoja pilietiškumo ugdymą į mokyklos ugdymo turinį. Comenius ugdymo turinys nėra tekstas su gražiais sakiniais, tačiau jį galima apibendrinti trimis pagrindiniais punktais. Šie pagrindiniai punktai sudaro bendrą Comenius mokyklos ugdymo filosofiją:

- mes esame krikščioniška mokykla, mes rūpinamės vieni kitais;
- kaip toli galite nueiti? Jūs ir jūsų talentai mums yra svarbiausi;
- pas mus gausite galimybių, kad galėtumėte atskleisti visus savo gebėjimus, kurie yra geriausi;

Dirbame kasdien: Asamblėja

Kiekviena diena mokykloje prasideda kasdieniu atidarymu per pirmąją pamoką, paremtu savaitės tema, kurią pateikia mokyklos asamblėja. Visos temos yra susijusios su metų laiku ir dabartiniais įvykiais, kad įkvėptų, padrąsintų ir suvienytų mokinius.

Socialiniai mokslai:

visi mokiniai, mokydamiesi Comenius mokykloje mokosi socialinių mokslų. Jų gauti įvertinimai sudaro dalį paskutiniųjų metų mokyklos rezultatų, taip užtikrinant, kad kiekvienas mokinytis atitiktų teisės aktuose numatytą standartą. Šias pamokas skirstome į sociologiją ir socialinius mokslus:

Sociologija:

mokytojai nuoširdžiai kviečia į socialinių mokslų dalyką, kuris yra privalomas vidurinėje mokykloje.

Socialiniai mokslai iš tiesų yra tai, kas svarbiausia. Ką be jų veiktumėte? Šiuolaikinėje visuomenėje viskas sukasi apie informaciją. Kiekvieną dieną mus pasiekia didžiulis informacijos kiekis. Ką turėtume su ja daryti? Ką jūs galite su ja daryti? Kaip susidaryti nuomonę netikėtai iškilusiais klausimais? Kaip galite daryti įtaką sprendimus priimantiems asmenims? Kaip jums daroma įtaka? Nagrinėjamos tokios temos kaip politika, teisinė valstybė, baudžiamoji teisė, pliuralistinė visuomenė, žiniasklaida, darbas ir sveikata. Nagrinėjant šiuos klausimus remiamasi socialinių mokslų, pavyzdžiui, psichologijos, sociologijos ir politikos mokslų teorijomis. Trumpai tariant, socialiniai mokslai – tai dalykas, kurio esmė – žinios, supratimas, kaip veikia procesai, ir praktinis požiūris, leidžiantis suvokti, kad pasaulis aplink jus yra labai sudėtingas, bet jūs sugebate jį suprasti.

Socialiniai mokslai:

socialiniuose moksluose išmokssite analizuoti visų rūšių socialinius procesus naudodami įvairias sąvokas. Pavyzdžiui, kodėl, kai kas nors tampa madinga, staiga atrodo, kad visi dėvi tą patį? Kodėl taip neįtikėtina sunku padėti į šalį išmanųjį telefoną? Išmoksite tirti ir analizuoti tokius

klausimus ir ieškoti paaiškinimų. Įdomu tai, kad šiuos socialinius procesus galima stebėti ne tik mažu, bet ir dideliu mastu, visuomenės lygmeniu. Taigi, kodėl jau daugiau nei 10 metų jaunimas elgiasi vis geriau? Jie daro mažiau nusikaltimų, mažiau geria ir rūko, daugiau dirba ir sportuoja. Kaip tai galima paaiškinti? Ir kiek tiksli yra ši informacija? Klasėje išmokstama analizės sąvokų. Šias sąvokas taikome, pavyzdžiui, žiūrėdami įdomius dokumentinius filmus. Tačiau daug laiko skiriama ir tyrimams. Informacijos tyrimams (ar naujienos tikslios ir kaip tai sužinoti), taip pat žmonių elgesio tyrimams. Socialiniai mokslai yra vienintelis dalykas mokykloje, kuris yra įvadas į socialinius, žurnalistinius, teisinius, socialinius ar kultūrinius tyrimus. Visi šie pažangūs dalykai reikalauja tam tikro supratimo apie socialinius procesus ir teorijas bei pasaulį, kuriame gyvenate.

Campus Nederland

Kiekvienų mokslo metų pabaigoje „Campus Nederland“ organizuoja pilietiškumo renginį visiems moksleiviams, kuris trunka maždaug tris mokslo dienas. Seminarus ir paskaitas veda įkvepiantys kvietiniai lektoriai iš įvairių visuomenės sluoksnių. Su mūsų mokiniais apie darnų vystymąsi, skirtą žmonėms, planetai, gerovei ir taikai, dirbo garsūs sportininkai, influenceriai, psichologai ir kt.

Task Force Burgerschap

Siekdama laikytis nacionalinių standartų, anksčiau minėtų šiame dokumente, Comenius mokykla neseniai įsteigė Pilietiškumo darbo grupę (olandiškai – Burgerschap). Ši darbo grupė, kurią sudaro mokytojai ir mokyklos vadovybė, yra atsakinga už pilietiškumo principų įgyvendinimą mūsų mokykloje. 2022–2023 mokslo metais visi mokomieji dalykai į savo mokymo programas įtraukė pilietiškumo ugdymą. Darbo grupė taip pat remia popamokinę veiklą, susijusią su aktyviu pilietiškumu.

Comenius mokykla tvirtai laikosi Darnaus vystymosi tikslų ir siekia būti tolerantiška, rūpestinga ir svetinga mokykla, kuri padės savo mokiniams tapti aktyviais piliečiais.

Šaltiniai:

<https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/burgerschap/wettelijke-opdracht>

<https://www.comenius.nl/>

<https://denieuweoase.app/>

<https://www.campusnederland.nl/>

RUMUNIJA

TRUMPAS PILIETINIO UGDYMO PROGRAMOS PRISTATYMAS

Bendrasis ugdymo pagrindas (privalomieji dalykai):

- mokyklinė pilietinio ugdymo programa, III klasė, 1 valanda per savaitę, į šios programos ugdymo turinį įtrauktos tokios temos kaip grupės taisyklės: teisės ir pareigos grupėje;

- mokyklinė pilietinio ugdymo programa, IV klasė, 1 valanda per savaitę, į šią programą kaip mokymosi turinio dalis įtrauktos temos apie vaiko teises;

- mokyklinė pilietinės kultūros programa, VII–VIII klasės, 1–2 valandos per savaitę, į šias programas kaip mokymosi turinio dalis įtrauktos tokios temos kaip teisės ir pareigos, pilietiškumas, žmogaus teisės (VII klasė), laisvė ir atsakomybė, teisingumas ir lygybė (VIII klasė).

Taigi, pilietiškumo ir žmogaus teisių ugdymo tema yra konceptualus humanitarinių ir socialinių mokslų disciplinų mokymo programos rengimo pagrindas, susijęs su pilietiniu ir doroviniu ugdymu siekiant taikos, teisingumo ir socialinės lygybės.

Žmogaus teisės, taika ir žmogaus saugumas yra viena iš sociokultūrinių švietimo darniam vystymuisi temų kartu su lyčių lygybe, kultūrų įvairove, tarpkultūriniu švietimu, sveikatos ir gyvenimo kokybės ugdymu, geru valdymu (skaidrumas, saviraiškos laisvė, indėlis į politikos formavimą), paveldo ugdymu ir vietos istorija.

Nacionalinis pasiūlymas dėl mokyklos pasirinktos mokymo programos (pasirenkamieji dalykai), Mokyklos pasirenkamojo dalyko Pilietinio ugdymo programa, aukštesnysis vidurinis ugdymas (visi aukštesniojo vidurinio ugdymo profiliai), 1 val. per savaitę (dalykui taikomas vadovėlis);

- pasirenkamojo dalyko „Demokratijos ugdymas“ mokymo programa, antrojo vidurinio ugdymo pakopa, 1 val. per savaitę;

- pasirenkamojo dalyko „Europos Sąjungos institucijos“ programa, antrojo vidurinio ugdymo pakopa, 1 val. per savaitę;

- pasirenkamojo dalyko „Tarptautinė humanitarinė teisė“ mokymo programa, antrojo vidurinio ugdymo pakopa, 1 val. per savaitę (dalykui naudojamas vadovėlis ir mokytojo vadovas).

Kaip oficialios mokymo programos dalis, kiekvieno dalyko mokyklinėse programose pateikiami bendrieji ir specialieji įgūdžiai, turinys ir mokymosi veikla, rekomenduojama naudoti pamokose ar užklasinėje veikloje.

PILIETINIS UGDYMAS NACIONALINĖJE INFORMATIKOS KOLEGIJOJE MATEI BASARAB

Mokykloje atsirado pasirenkamieji pilietinio ugdymo dalykai. Vienas iš jų yra „Aktyvus pilietiškumas palaikant kartų dialogą“. Dalyko programa yra vidurinio ugdymo pasirenkamojo dalyko, priklausančio mokymo sričiai „Žmogus ir visuomenė“, mokymo planas. Šis mokymo programos pasiūlymas parengtas taip, kad jį būtų galima taikyti per mokslo metus vidurinėse mokyklose, skiriant vieną valandą per savaitę. Siūloma mokyklinė mokymo programa pagrįsta tuo, kad ji yra tarpgeneracinio pobūdžio: vaikai ir suaugusieji (jauni ir seni) skatinami bendradarbiauti įvairiose edukacinėse veiklose, kuriomis siekiama:

- skatinti aktyvų pilietiškumą, kartų dialogą ir solidarumą;
- didinti vaikų socializaciją ir (arba) santykius, individualiai ar grupėse bendraujant su skirtingos kilmės ir amžiaus žmonėmis;
- didinti studentų ir būsimų suaugusiųjų integracijos į visuomenę laipsnį;
- gerinti mokinių išsilavinimą, jų pažintinę veiklą, pasitelkiant geresnę prieigą prie informacijos;
- gerinti vaikų, jų tėvų ir senelių santykius, kartų tarpusavio supratimą;
- palaikyti vyresnio amžiaus žmonių gyvybingumą, mokyti kitus ir mokytis iš kitų;
- didinti domėjimąsi savo pačių tobulėjimu ir gyvenimo kokybės gerinimu.

Aktyvaus pilietiškumo ugdymas yra šiuolaikinio ugdymo būtinybė. Dabartinėje mokyklinėje programoje daug dėmesio skiriama aktyviajam pilietinio ugdymo aspektui, kai įvairiomis aplinkybėmis praktiškai išbandomos pilietinės kompetencijos, nuostatos ir elgesys, o tai padeda pabrėžti praktinį ir taikomąjį mokymo, mokymosi ir vertinimo procesų pobūdį.

Mokymo programos struktūrą sudaro šie komponentai:

- bendrieji gebėjimai;
- specialieji gebėjimai ir mokymosi veiklos pavyzdžiai;
- ugdymosi turinys;
- metodiniai pasiūlymai;

Bendrosios kompetencijos:

- atpažinti iš įvairių šaltinių gaunamą įvairių sričių informaciją, kuri yra realaus pasaulio pažinimo ir supratimo mechanizmų dalis;
- bendradarbiauti su suaugusiaisiais (jaunaisiais ir vyresniaisiais) sprendžiant teorines ir praktines problemas, rodant iniciatyvą ir kūrybiškumą;

- įvairiuose gyvenimo kontekstuose pasireiškiantis socialinis elgesys – aktyvus ir atsakingas, atitinkantis besikeičiančio pasaulio poreikius.

Konkrečios kompetencijos ir mokymosi veiklos pavyzdžiai

1. Nustatyti iš įvairių šaltinių gautą informaciją iš įvairių sričių kaip realaus pasaulio pažinimo ir supratimo mechanizmų dalį.

Kompetencijos	Veiklų pavyzdžiai
1.1. Informacija apie tapatybę	- genealoginio medžio analizė; - savo giminės piešimas; - informacijos apie protėvius.
1.2. Brandos ir senėjimo samprata	- diskusijos apie tėvus ir senelius ar kitus mokiniams artimus suaugusius asmenis (kaip juos suvokia vaikai); - <i>Lūkesčių medis</i> : ką mokiniai norėtų sužinoti iš vyresnių žmonių.
1.3. Kaip aš įsivaizduoju savo ateitį?	- piešti ir užrašyti svarbius įvykius nuo gimimo iki dabar ir įsivaizduoti svarbius ateities įvykius (studijos, profesija, šeimos įvykiai); - planas: <i>Aš ateityje</i> .
1.4. Istorijos kaip gyvo, nuolatinio proceso suvokimas	- susitikimai su kitų kartų žmonėmis; - kitų vietų ir erdvių atradimas bendraujant su vyresniaisiais pašnekovais, atvykusiais ne iš mokyklos; - laiko pratybos; - renginių stebėjimo pratybos; - praeities ir dabartinės patirties lyginimas.
1.5. Kultūros, humanistikos ir mokslo raida	- vyresnio amžiaus žmonėms skirti interviu; - šeimos narių analizė; - teminiai pokalbiai; - kryptingas realių situacijų stebėjimas; - eskizų, piešinių, grafinių vaizdų kūrimas; - kai kurių filmų ir (arba) filmų siužetų žiūrėjimas; - bendrosios kultūros konkursai; - realių įvykių pasakojimas / klausymasis; - klausimų apie pateiktus įvykius kūrimas.
1.6. Skatinti susidomėjimą tam tikra sritimi ir atrasti pageidaujamą veiklą	- svarbių asmeninių daiktų ir mėgstamos veiklos pristatymas; - objektų tyrinėjimas ir aprašymas; - piešimas / tapyba / koliažas: <i>Ką mėgstu veikti</i> ; - kolekcijų pristatymas „ <i>Mažasis kolekcininkas</i> “; - pasakojimai apie pomėgius ir mėgstamą veiklą; - plakatų, skelbimų, reklamų, kūrimas; - teminiai failai.

2. Bendradarbiavimas su suaugusiaisiais (jaunaisiais ir vyresniaisiais) sprendžiant teorines ir praktines problemas, rodant iniciatyvą ir kūrybiškumą.

Kompetencijos	Veiklų pavyzdžiai
2.1. Vaidmuo/atsakomybės tikros ar įsivaizduojamos grupėje	<ul style="list-style-type: none"> - įsitraukimo į užduotis, sprendimų priėmimo pratimai, atsižvelgiant į grupėje prisiimtą vaidmenį; - simuliacinis žaidimas pristatant kai kuriuos įvykius; - bendravimo pratimai duotomis temomis; - kai kurių veiksmų ir būsenų imitavimo ir pantomiminio vaidavimo pratimai; - situacijų žaidimas; - užsiėmimai, skirti nesudėtingiems darbams atlikti, situacijoms kurti, eksperimentams, vietos papročiams ir tradicijoms praktikuoti, dinaminis / sportinis žaidimas ir kt.
2.2. Pozityvūs santykiai su suaugusiaisiais sprendžiant kai kurias užduotis	<ul style="list-style-type: none"> - dialogas su skirtingais žmonėmis; - vaidmeniniai žaidimai, apimantys grupinę sąveiką, pagrįstą tolerantiškais nuostatomis, solidarumu ir savitarpio pagalba; - naudoti pasakojimus, vaizdus, filmus, skatinančius teigiamus vaikų ir suaugusiųjų santykius ir dalyvavimą veikloje; - grupinio darbo pratybos, kuriose dalyvauja vaikai ir suaugusieji, kad būtų skatinamas kartu bendradarbiavimas.
2.3. Dalyvavimas bendrose veiklose su suaugusiaisiais, skatinant iniciatyvą ir kūrybiškumą	<ul style="list-style-type: none"> - vaidmeniniai žaidimai, kurių metu grupėje atliekami vaidmenys su atsakomybę; - informacijos apie tam tikrą veiklą grupėje rinkimas; - jaunimo žurnalų straipsnių aptarimas, gerai žinomų žmonių biografijos; - žodynėlių su konkrečiais veiklos terminais kūrimas; - mini duomenų bazės su įvairių rūšių informacija iš įvairių veiklos sričių kūrimas; - interpretuoti senas nuotraukas – fotolagijavimas.

3. Įvairiuose gyvenimo kontekstuose demonstruoti aktyvų ir atsakingą socialinį elgesį, atitinkantį besikeičiančio pasaulio poreikius.

Kompetencijos	Veiklų pavyzdžiai
3.1. Aktyvaus pilietinio elgesio įpročių formavimasis skirtingose socialinėse grupėse	<ul style="list-style-type: none"> - stebėti įvykių eigą; - išryškinti piliečių požiūrį įvairiose situacijose; - nustatyti aktyvaus moralinio ir pilietinio elgesio normas įvairiose socialinėse grupėse; - laisvai reikšti nuomonę apie įvairias gyvenimo situacijas; - skaitymai, skirti moralinių veiksmų sąmoningumui didinti; - muzikinės perklausos; - pasakojimas apie asmeninius faktus ir įvykius.

<p>3.2. Aktyvaus moralinio ir pilietinio elgesio įgūdžių taikymas santykiuose su suaugusiais įvairiose gyvenimo situacijose</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nustatyti elgesio įvairiose situacijose taisykles; - žaidimai ir pratimai, imituojantys gyvenimiškas situacijas; - teminiai debatai, pradėti nuo mokyklos, šeimos ir socialinio gyvenimo įvykių ir jų praktikos; - elgesio poreikių ir reikalavimų taikymas grupėje, kuriai priklauso; - klausimai apie kartų bendradarbiavimą, analizuoti savo moralines vertybes, rašyti laiškus, sveikinimus; - socialinių renginių organizavimas.
<p>3.3. Santykiai su suaugusiais, pagrįsti teigiamomis emocijomis įvairiuose gyvenimo kontekstuose</p>	<ul style="list-style-type: none"> - teminiai pokalbiai apie dabartinius socialinius įvykius; - žaidimai grupėse iš gyvenimiškų situacijų; - asmeninės patirties išreiškimas įprastais veiksmais; - rengti reklaminę medžiagą veiksmai, kuria skatinamos aktyvaus pilietiškumo ir kartų dialogo vertybės (plakatai, skrajutės, lankstinukai); - literatūriniai susitikimai su svečiais- senjorais; - mokyklinių švenčių organizavimas padedant suaugusiesiems; - dalyvavimas ekskursijose; - bendri mokinių ir suaugusiųjų konkursai įvairiomis temomis; - savanoriškos veiklos.

Mokymosi turinys

- *Aš ir kiti*

1. Asmeninė tapatybė – *žinau, iš kur esu kilęs* (genealoginis medis).
2. Laiko mašina – *žinau, kur einu* (brandos ir senėjimo samprata).
3. Tapatybė ir kaita – *aš, mes, kiti*.

Visada kartu dėl geresnio gyvenimo.

- *Kartos*

Vaikystė vakar ir šiandien:

1. Senoji mokykla.
2. Iš močiutės darbų.
3. Mėgstamiausia veikla ir pomėgiai.
4. Gyvenimo stilius, tradicijos ir įpročiai anuomet ir dabar.

- *Menas pasiekti sėkmę gyvenime:*

1. Gyvenimo kelionė – kartų draugystės istorijos.
2. Pjedestalas su tikslais.

- *Mokomės iš senjorų patirties*

Sodininkystės, gamtos mokslų, tapybos, origami, siuvimo, audimo, maisto gaminimo, mados, muzikos, poezijos, teatro, užsienio kalbų, šokių ir kt. dirbtuvės.

- *Vakarykščiai ir šiandienos čempionai:*

1. Susitikimai su buvusiais įvairių sporto šakų (šachmatų, gimnastikos, plaukimo, karatė ir kt.) čempionais.

2. Bendri konkursai įvairiomis temomis.

- *Pasaulyje Tas, kuris viską žino.*

- *Širdies ryšiai:*

1. Savanoriški veiksmai.

2. Pasiruošimas šventėms: Tiltas per laiką.

Kartų skirtumų mažinimas.

Jaunimas be senatvės.

TURKIJA

TRUMPAS PILIETINIO UGDYMO PROGRAMOS PRISTATYMAS

Turkijos nacionalinėje švietimo sistemoje demokratijos ir žmogaus teisių kursas dėstomas kaip pasirenkamasis dalykas, kurį IX–XII klasių mokiniai gali pasirinkti vidurinėje mokykloje. Be šio dalyko, kuris visus metus vieną valandą per savaitę dėstomas kaip savarankiškas pasirenkamasis dalykas, Europos Sąjungos vertybių dalykai yra integruojami į kitus mokamuosius dalykus, pavyzdžiui, turkų literatūros, istorijos, geografijos, tikybos, etikos ir kt. Sunku integruoti Europos Sąjungos vertybes į mokamuosius dalykus, tokius kaip matematika, fizika ir chemija, tačiau į šias pamokas integruojama aplinkosauga ir su ja susiję dalykai.

Bendrieji demokratijos ir žmogaus teisių kurso Turkijoje tikslai

Demokratijos ir žmogaus teisių mokymo programa, atitinkanti Turkijos nacionalinio švietimo bendruosius tikslus ir pagrindinius principus:

1. Pripažinti būtinas demokratinės valstybės struktūros funkcionavimo ir demokratijos kultūros išlikimo sąlygas šeimoje, mokykloje ir socialinėje aplinkoje.

2. Suprasti žmogaus teises ir laisves, jų vietą ir svarbą demokratiname gyvenime.

3. Aktyviai dalyvauti demokratiname gyvenime laikantis etikos principų, vadovaujantis tikslia ir patikima informacija pagrįstu samprotavimo procesu.

4. Aktyviai dalyvauti išsaugant ir plėtojant įvairovę, kuri priimama kaip demokratinės kultūros turtingumas, nesivadovaujant išankstinėmis nuostatomis.

5. Ieškoti taikių konfliktų sprendimų, prisidedant prie taikos ir susitaikymo kultūros formavimo ir plėtojimo visose gyvenimo srityse.

6. Žinoti savo pareigas ir atsakomybę, kad galėtų praktikuoti ir ginti savo teises ir laisves ir nuoširdžiai norėti jas saugoti.

7. Aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime kaip laisvi ir savarankiški asmenys.

8. Siekiama, kad priimdami įvairovę kaip kultūros turtingumą, mokiniai norėtų, kad visuomenė gyventų kartu taikoje ir santarvėje.

Mokymo ir mokymosi programa

1. Žinių, įgūdžių ir vertybių ugdymas

Demokratijos ir žmogaus teisių mokymo programa siekiama ugdyti mokinius kaip aktyvius piliečius, kurie vadovautųsi žiniomis ir vertybėmis. Dėl šios priežasties mokiniai turėtų įgyti žinių, kurios suteikia galimybę tobulinti įgūdžius ir kompetencijas, formuoti vertybines nuostatas tiek mokykloje, tiek už jos ribų. Demokratijos ir žmogaus teisių kursas yra grindžiamas įgūdžiais, nes siekiama užtikrinti, kad mokiniai užaugtų aktyviais demokratinį procesų dalyviais; tačiau asmens gebėjimas priimti teisingą sprendimą dėl veiksmo bet kuriuo klausimu turėtų būti pagrįstas tinkamos informacijos apie tą dalyką turėjimu ir šios informacijos įvertinimu. Mokymosi ir mokymo veikla, kuri bus pateikiama mokiniams šiame kurse, turėtų būti sudaryta iš mokymosi patirties, kai žinios, įgūdžiai ir vertybės ugdomos kartu.

2. Žinių, įgūdžių ir vertybių įgyvendinimas

Demokratinio pilietiškumo ir žmogaus teisių ugdymas turėtų būti orientuotas į pilietinių įgūdžių ugdymą savo pačių gyvenime, į juos žvelgiant kaip į jaunus piliečius, taip pat į mokinių, kaip būsimų piliečių, rengimą. Vienas iš pagrindinių demokratijos, pilietiškumo ir žmogaus teisių ugdymo principų – ne tik suteikti mokiniams pagrindinių demokratinio pilietiškumo žinių, įgūdžių ir vertybių, bet ir sudaryti galimybes panaudoti savo gyvenime. Šiuo tikslu mokiniai skatinami dalyvauti mokinių atstovų rinkimuose mokykloje, dalyvauti priimant sprendimus jiems rūpimais klausimais, atsakingai naudotis savo teisėmis ir laisvėmis, dalyvauti nevyriausybinų organizacijų veikloje ir kt.

3. Mokymosi patirties autentiškumas

Kitas svarbus demokratijos, pilietiškumo ir žmogaus teisių ugdymo principas yra tas, kad mokymosi patirtis turi būti paremta moksleivių realia gyvenimo patirtimi. Kasdieniame gyvenime mokiniai susiduria su įvairiais žmogaus teisių pažeidimais, aplinkosaugos problemomis ir konfliktais. Tokia patirtis suteikia mokiniams galimybę mokytis apie demokratiją ir žmogaus teises. Tai, kiek fizinės mokyklos sąlygos yra tinkamos neįgaliems mokiniams naudotis savo teisėmis ir laisvėmis arba kiek skirtingų idėjų, religijų ir etninės kilmės mokinių skirtumai laikomi turtingumu ir yra gerbiami, suteikia turtingą mokymosi patirtį, padedančią stiprinti pilietines vertybes. Kai kurios problemos, su kuriomis susiduriama mokykloje ir aplinkoje, gali būti jautrios ir prieštaringos. Tokie klausimai taip pat labai svarbūs ugdant mokinių demokratinio pilietiškumo kompetencijas.

Kitas svarbus mokymosi, grindžiamo realaus gyvenimo patirtimi, aspektas yra tas, kad jis yra integruotas su kitais mokomaisiais dalykais. Taip mokiniai turi galimybę susieti mokomuosius dalykus su tuo, ko išmoko kitose pamokose. Pavyzdžiui, tarkime, kad gamykla į gamtą išleidžia

nuodingas atliekas jų nefiltruodama. Tai yra ir aplinkosaugos, ir biologijos bei chemijos problema. Bandydami nustatyti, kokių veiksmų reikia imtis, kad būtų apsaugota aplinka, mokiniai taip pat įgis žinių apie dalyką, susijusį su biologija ir chemija. Dėl šios priežasties reikėtų stengtis kuo labiau susieti šiuos dalykus su kitomis pamokomis.

4. Aktyvus mokymasis

Demokratijos, pilietiškumo ir žmogaus teisių ugdymas orientuotas į mokinių, kaip aktyvių piliečių, ugdymą. Požiūris į mokymąsi apie demokratiją, pilietiškumą ir žmogaus teises turi būti orientuotas į aktyvų mokymąsi. Aktyvus mokymasis – tai mokymosi metodas, kai mokinys prisiima atsakomybę už mokymąsi, pats valdo mokymosi procesą ir daugiausia dėmesio skiria patirties įprasminimui. Mokinys negali prisiimti atsakomybės už mokymąsi ir įprasminti patirties, kai mokytojas pateikia mokiniams žinių, vertybių ir įgūdžių. Dėl šios priežasties aktyvus mokymasis įmanomas tik mokiniams aktyviai dalyvaujant mokymosi procese, kai jie daro ir patiria per realią patirtį. Negalima tikėtis, kad pilietiškumo įgūdžiai bus ugdomi patariant mokiniams palaikyti švarą savo aplinkoje ir spręsti nesutarimus taikiai, neperaugant į konfliktus, ir teigiant, kad skirtumus jie turėtų vertinti ir gerbti kaip turtą. Šiuos įgūdžius galima įgyti tik nustatčius problemas, su kuriomis susiduria mokiniai, kuriant jų sprendimo būdus, renkant informaciją apie sprendimo pasiūlymus, juos analizuojant ir apibendrinant bei verčiant priimti sprendimą. Šis procesas reikalauja, kad mokiniai naudotųsi mąstymo įgūdžiais ir procesais, tokiais kaip problemų sprendimas, kritinis mąstymas, kūrybinis mąstymas, sprendimų priėmimas, tyrimai, stebėjimas ir diskusijos.

5. Aukštesnio lygio mąstymas

Demokratinio pilietiškumo ir žmogaus teisių ugdymas turėtų būti orientuotas į tai, kad mokiniai į įvykius žvelgtų kritiškai ir ugdytų aukštesnio lygio mąstymo įgūdžius mokymosi procese. Aukšto lygio mąstymas yra toks, kai mokiniai apdoroja duomenis ir mintis savo galvoje, kad pasiektų naują prasmę ir rezultatą. Mokiniai mokosi faktų, skaitinių duomenų ir kt. Jie derina informaciją ir idėjas, kad įprasmintų, apibendrintų, sukurtų naują mintį ar prasmę. Šis duomenų ir idėjų apdorojimas taip pat padeda mokiniams spręsti problemas atrandant naujų prasmų. Mokinių, kaip aktyvių piliečių, dalyvavimas visuomenės gyvenime reikalauja daugelio mąstymo procesų, pavyzdžiui, kritinio mąstymo, kūrybinio mąstymo, problemų sprendimo, sprendimų priėmimo ir mąstymo įgūdžių, pavyzdžiui, lyginimo, išvadų darymo, analizės, sintezės ir vertinimo. Todėl mokymosi veikla demokratijos ir žmogaus teisių kurse turėtų būti orientuota į šių procesų ir įgūdžių ugdymą. Priimant sprendimą dėl veiksmų, susijusių su bet kokia ekonomine, kultūrine ar aplinkosaugos problema aplinkoje, reikia apibrėžti šią problemą, gauti informacijos apie problemą ir suabejoti šios informacijos patikimumu, apibendrinti iš įvairių šaltinių gautą informaciją, suformuoti alternatyvias nuomones ir, remiantis žiniomis, šias nuomones įvertinti. Taip mokiniai įgyja kritiškam ir aktyviam pilietiškumui būtinų įgūdžių.

6. Bendradarbiavimas

Demokratija ir žmogaus teisių ugdymo turinys turėtų užtikrinti, kad jie užaugtų laisvomis ir nepriklausomomis asmenybėmis bei atsakingais visuomenės nariais. Demokratija iš esmės yra taikaus ir santarvės kupino gyvenimo kartu kultūra, atskirties nebuvimo, vienas kito skirtumų priėmimas, naudojantis žmonių teisėmis ir laisvėmis. Taip pabrėžiama, kad demokratijos ir žmogaus teisių ugdymas turėtų pagerinti mokinių bendradarbiavimą ir suteikti jiems bendro gyvenimo kultūrą. Todėl vienas iš pagrindinių demokratijos ir žmogaus teisių ugdymo principų – sukurti bendradarbiaujančią mokymosi aplinką. Mokymasis bendradarbiaujant prisidės prie mokinių kognityvinio, veiksmingo ir įgūdžiais grindžiamo mokymosi. Pavyzdžiui, tokios įvairovės, kaip lytis, socialinis ir ekonominis lygis, mokymosi lygis, etniniai skirtumai, sutelkimas grupiniam darbui klasėje turės teigiamos įtakos svarbių pilietinių vertybių ir įgūdžių įgijimui.

7. Demokratinė klasė ir mokyklos kultūra kaip gyva laboratorija

Vienas iš pagrindinių demokratinio pilietiškumo ir žmogaus teisių ugdymo principų yra tas, kad klasėje ir mokyklos aplinkoje turi būti puoselėjami visi demokratijos principai ir vertybės, o mokykloje turi vyrauti demokratinė kultūra. Ši kultūra yra viena iš galingiausių demokratinio pilietiškumo ugdymo priemonių. Mokiniai vertinami kaip lygiaverčiai asmenys; jie gali atsakingai naudotis savo teisėmis ir laisvėmis; dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose jiems rūpimais klausimais; ginčai sprendžiami bendru sutarimu, neperaugant į konfliktus; abipuse meile, pagarba ir bendravimu pagrįsta klasės ir mokyklos aplinka labai prisideda prie mokinių mokymosi, nes patiria jų demokratines vertybes ir įgūdžius. Siekiant įgyvendinti Demokratijos ir žmogaus teisių mokymo programos tikslus, klasės ir mokyklos aplinka turėtų būti gyvenimo laboratorija, kurioje mokiniai mokytųsi ir naudotųsi demokratinėmis vertybėmis ir įgūdžiais juos patirdami.

8. Žinių, vertybių ir įgūdžių naudojimas artimiausioje aplinkoje

Demokratinės kultūros klasėje ir mokyklos aplinkoje nepakanka, kad būtų veiksmingai ugdomas demokratinis pilietiškumas ir žmogaus teisės. Mokiniais turėtų būti suteikta galimybė su demokratišku pilietiškumu susijusias žinias, vertybes ir įgūdžius panaudoti artimiausioje aplinkoje už mokyklos ribų. Mokinys savo gyvenimą praleidžia klasėje, mokykloje ir artimiausioje aplinkoje. Mokinys turėtų gebėti naudotis demokratinėmis vertybėmis ir įgūdžiais visose srityse, kuriose jis gyvena. Demokratijos ir žmogaus teisių ugdymas mokykloje turėtų suteikti mokiniams galimybę analizuoti artimiausioje aplinkoje esančias socialines, ekonomines, politines ir aplinkosaugos problemas ir spręsti jas tiesiogiai patiriant. Taigi mokiniai demokratinio pilietiškumo teisių ir pareigų mokosi per tiesioginę patirtį. Inicijuoti mokinių antrinių žaliavų perdirbimo kampaniją kaimynystėje, kurioje jie gyvena, stebėti atitinkamų nevyriausybinių organizacijų veiklą ir savanoriškai dalyvauti šioje veikloje, teikti paramą atitinkamoms organizacijoms (vietos valdžiai, nacionalinio lygmens administraciniais vienetams, tarptautinei organizacijai) įvairiais klausimais (aplinkos taršos,

konfliktų, istorinės vietos išsaugojimo ir t. t.). Suteikiant atsakomybę, plėtos studijas galima atlikti taikant pilietiškumo įgūdžius.

9. Efektyvus informacinių ir ryšių technologijų naudojimas laikantis etikos principų

Informacinių ir ryšių technologijų naudojimas visose gyvenimo srityse atskleidė būtinybę suteikti piliečiams reikiamų žinių, įgūdžių ir vertybių, kad jie galėtų atsakingai naudotis šiomis technologijomis. Todėl veiksmingas demokratinio pilietiškumo ir žmogaus teisių ugdymas turėtų suteikti naujai kartai žinių ir įgūdžių apie informacines ir ryšių technologijas bei vertybines nuostatas, kaip jomis naudotis laikantis etikos principų. Būdami jaunaisiais piliečiais, mokiniai turi išmokyti vertinti kitų teises ir laisves, kai naudojami informacinėmis ir ryšių technologijomis. Mokiniai turėtų rūpintis, kad informacinėmis ir ryšių technologijomis būtų naudojamos atsakingai, neklaidinant ir nekenkiant kitiems, kai sprendžiami klausimai, reikalaujantys socialinio dalyvavimo. Vienas iš pagrindinių demokratijos ir žmogaus teisių ugdymo principų turėtų suteikti mokiniams žinių, įgūdžių ir vertybinių nuostatų, kaip naudotis informacinėmis ir ryšių technologijomis socialiniam dalyvavimui, laikantis etikos principų.

10. Demokratiškas mokytojas kaip pavyzdys

Vienas iš pagrindinių demokratijos ir žmogaus teisių ugdymo principų yra tas, kad mokytojas savo žodžiais ir veiksmais demonstruoja demokratinio pilietiškumo bruožus kaip geras pavyzdys. Prie klasės ir mokyklos kultūros demokratizavimo prisidės mokytojas, jei mokymosi ir mokymo procese klasės aplinkoje, bendraudamas su mokiniais ir elgdamasis mokykloje demonstruos demokratišką elgesį. Priešingu atveju mokytojas, kuris nerodo demokratinio elgesio klasėje ir mokykloje, negalės šio elgesio ir vertybių išmokyti savo mokinių. Dėl šios priežasties mokytojas, kuris stengiasi mokykloje mokyti demokratijos ir žmogaus teisių, savo elgesiu ir gyvenimu turėtų būti pavyzdingas demokratijos pilietis ir lyderis.

PILIETINIS UGDYMAS FAHREDDIN KERIM GÖKAY ANATOLIJS VIDURINĖJE MOKYKLOJE

Kaip mes taikome, koreguojame ir integruojame ES vertybes į įvairius dalykus mūsų mokykloje

Turkijos švietimo sistema atlieka savo funkciją pagal vertybių įgijimo tikslą apimant ir ugdymo programas. Ugdymo programa kuriama atsižvelgiant į visus švietimo sistemos elementus, tokius kaip mokymo programos, mokymosi ir mokymo aplinka, mokomoji medžiaga, popamokinė veikla ir paskaitos. Turint tokį supratimą Mokymo programose, mūsų vertybės nelaikomos atskira programa ar mokymosi sritimi, vienetu, dalyku ir pan. Priešingai, mūsų vertybės, kurios yra galutinis viso ugdymo proceso tikslas ir dvasia, buvo įtrauktos į kiekvieną mokymo programos skyrių.

Literatūros pamokose į mokymo programą dažniausiai įtraukiamos žmogiškosios vertybės. Pagrindinės vertybės mokymo programoje yra teisingumas, draugystė, sąžiningumas, savitvarda, kantrybė, pagarba, meilė, atsakomybė, patriotizmas, paslaugumas. Šios vertybės atsiskleis tiek savarankiškai, tiek kartu su kitomis vertybėmis, susijusiomis su pagrindinėmis vertybėmis mokymosi ir mokymo procese.

Ši tikslinė elgesio raiška yra įtraukta į visų tipų ir visų klasių turkų kalbos ir literatūros mokymo programos skaitymo įgūdžių srities tekstus ir stengiamasi stiprinti vertybes tekstų turinyje: *nacionalines, dvasines ir visuotines vertybes, socialinius, politinius, istorinius ir mitologinius elementus*. Taigi, dalykų mokytojai gali pasirinkti esė ir integruoti vertybes į tekstų kūrimo turinį.

Istorijos pamokose į mokymo programą įtraukti su demokratija ir žmogaus teisėmis susiję dalykai.

Mokiniai savo socialiniame gyvenime susiduria su daugybe prieštarų ir jautrių klausimų. Prieštaringi klausimai – tai klausimai, dėl kurių ne visi sutaria ir kurie turi socialinių, kultūrinių, politinių ar asmeninių pasekmių. Pavyzdžiui, vieni pasisako už šaunamųjų ginklų turėjimą, kiti tam prieštarauja. Tai, kaip mokiniai, būdami jauni piliečiai, susidaro nuomonę prieštarais klausimais, yra svarbu jiems dalyvaujant visuomenės gyvenime kaip aktyviems piliečiams. Dėl šios priežasties mokiniams turėtų būti suteikiami įgūdžiai ir vertybės, reikalingi tam, kad jie galėtų atsinešti prieštarus klausimus į klasę ir juos nagrinėti, samprotauti apie juos, remdamiesi tikslia ir patikima informacija, ir susidaryti savo nuomonę.

Geografijos pamokose aplinkosaugos klausimai dažniausiai įtraukiami į mokymo programą. Mūsų geografijos mokytojas taiko projektinį mokymąsi realiame gyvenime tiriant iškilusias problemas, taikant mokslinio tyrimo metodą, baigiamąjį darbą ir ataskaitų rengimą, nagrinėjamos aplinkosaugos problemos, ginčai ir konfliktai, klausimai, susiję su aktyviu dalyvavimu ekonominiame gyvenime, kaip projektas, pateikiant jiems informaciją apie dalykus, analizuojant šią

informaciją ir darant išvadas. Jų gali būti paprašyta parengti ataskaitą su rekomendacijomis. Taigi mokiniai įgyja daug reikalingų vertybių ir įgūdžių, susijusių su aktyviu dalyvavimu.

Jis taip pat taiko probleminį mokymąsi, orientuotą į problemų sprendimą, ir tai yra mokymusi pagrįstas procesas, skatinantis spręsti problemas. Šis procesas – tai sprendimas, kuriam įtakos turi besimokančiojo gebėjimai, motyvai, įsitikinimai, nuostatos ir patirtis. Asmuo pasirinktinai, konstruktyviai ir aktyviai dalyvauja mokymosi procese ir prisiima atsakomybę. Pavyzdžiui, svarstant galimą aplinkos taršos problemą vietovėje, kurioje yra mokykla, mokinių galima paprašyti surinkti informaciją apie šią problemą ir parengti sprendimus, kaip ją išspręsti.

Religijos ir etikos pamokose

Vidurinėje mokykloje jaunuolis įgyja individualų etinį identitetą ir mokosi tobulinti etinio vertinimo gebėjimus. Norint užbaigti jaunų žmonių etinį tobulėjimą, būtina remtis veiksminga etikos ir vertybių ugdymo programa. Turkijos švietimo sistemoje etika ir vertybės ugdomos per religijos ir etikos pamokas. Nagrinėjant etikos ir vertybių temas religijos pamokose matyti, kad šis ugdymas nori būti įgyvendinamas su religijos pagalba.

Vienas iš metodų, leidžiančių mokiniams geriau suprasti problemas ir situacijas, su kuriomis jie susiduria realiame gyvenime, yra atvejo analizė. Tikybos ir etikos pamokose vertybių mokomasi taikant šį metodą. Jis apima ypatingos situacijos, su kuria galima susidurti realiame gyvenime, nagrinėjimą, supratimą, aiškinimą ir aptarimą. Pavyzdžiui, įvairūs smurto aktai, žmogaus, siekiančio savo teisių kokių nors klausimu, išgyvenimai arba nevyriausybinės organizacijos veikla gali būti pateikiami klasėje kaip atvejo analizė ir aptariami. Daugiaplanis realiame gyvenime su pilietiškumu susijusių problemų aptarimas klasės aplinkoje, nurodant, kodėl, kaip ir kokios to pasekmės, padeda mokiniams greičiau ir veiksmingiau rasti panašių įvykių sprendimus, įgyti su šiuo dalyku susijusių žinių, įgūdžių ir vertybių.

Informacinės technologijos, tapusios neatsiejama mūsų kasdienio gyvenimo dalimi, plačiai naudojamos daugelyje sričių, ypač tokiuose sektoriuose kaip švietimas, sveikatos apsauga, žiniasklaida, komunikacija, prekyba ir bankininkystė. Tokia sparti informacinių technologijų kaita ir platus jų naudojimas ne tik teikia naudos, pavyzdžiui, galimybę bet kada ir bet kur gauti norimą informaciją, bet ir lemia tai, kad šios technologijos pradedamos naudoti ne iki galo jas suprantant, o tokia situacija sukelia daug problemų. Šia prasme viena iš patiriamų problemų yra informacijos, kuria galima naudotis neribojant laiko ir erdvės, tikslumo ir šaltinio nustatymas. Taigi į mokymo programą integruotos temos, susijusios su saugumu internete, duomenų saugumu, netikromis naujienomis.

Taip pat sukūreime tinklaraštį „Google“ klasę, į kurią dedame papildomą medžiagą, kad mokymasis būtų patrauklus ir veiksmingas.

[Google classroom](#)

[Blog](#)

Mokomoji praktika: aprašytos pamokos

Istorija

Pamoka Nr. 1

Mokomasis dalykas	Amžius 14–18 (12 klasė) Demokratija ir žmogaus teisės
Mokytojas / autorius / konsultantas	Istorijos mokytojas
Tema	1 skyrius – DEMOKRATINĖ SISTEMA IR GYVENIMO DEMOKRATIJA – Pagrindinės demokratijos vertybės
Tikslai ir uždaviniai	Mokiniai geba įvertinti pagrindines demokratijos kultūros vertybes, susijusias su demokratinės sistemos veikimu. Pabrėžiama pagarba skirtumams. Reikėtų paminėti, kad žmonės skiriasi ir kad šie skirtumai yra natūralūs. Reikėtų paminėti, kad dėl skirtumų kartais turimos skirtingos teisės (neįgaliųjų teisės ir pan.).
Priemonės	Vadovėlis, klausimai ir atsakymai, diskusija.
Trukmė	40 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos dalių aprašymas	Kompetencijos/gebėjimai	Trukmė (min.)
Įvadas	Idėjų generavimas. <u>Mokinių</u> prašoma atsakyti į klausimus: - Ar visi žmonės yra vienodi? - Ar visiems patinka tie patys dalykai? - Ar turime skirtumų? - Kas būtų, jei visi žmonės turėtų tų pačių savybių?	Analizė, išvados, kritinis mąstymas, bendravimas, taisyklingas kalbos vartojimas.	30
Pagrindinė dalis	Kiekvienas žmogus yra kitoks. Yra skirtumų ir tai natūralu. Nors broliai dvyniai daugeliu atžvilgiu labai panašūs vienas į kitą, jie skiriasi. Vienas gali būti ramus, o kitas – linksmas. Vieno mėgstamiausia spalva gali būti rožinė, o kito – mėlyna. Mes skiriamės odos spalva, balso tembru, fizinėmis savybėmis, kultūriniais ypatumais, kalba bei religija. Nė vienas iš šių skiriamųjų bruožų nėra svarbesnis už mūsų žmogiškąjį bruožą, nes tai nėra skiriamieji bruožai, dėl kurių žmonės tampa žmonėmis. Todėl šie bruožai nedaro vieno iš mūsų svarbesnio ar vertingesnio už kitą. <ul style="list-style-type: none"> • Aptarkime pagarbos skirtumams svarbą Mūsų skirtumai yra mūsų turtingumas, kuris papildo vienas kitą. Būtina šlovinti ir saugoti	Pagrindinės vertybės, akcentuojamos šioje temoje: pagarba skirtumams.	

	<p>žmogaus orumą gerbiant kiekvieno žmogaus gyvenimo būdą, mintis, įsitikinimus, įvairovę ir egzistenciją. Vienas iš pagrindinių demokratijos ir žmogaus teisių principų yra pagarba skirtumams.</p> <p>Žmonės gali skirtis vieni nuo kitų savo fizinėmis, emocinėmis, kultūrinėmis savybėmis, kalba, religija, spalva ir kt. Šie skirtumai tarp žmonių yra natūralūs. Niekas nėra pranašesnis už kitą dėl savo skirtumų. Svarbu priimti ir gerbti šiuos skirtumus.</p>		
Refleksija/ vertinimas	<p><u>Mokiniai</u> ras atsakymus į klausimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokiomis savybėmis skiriamės vieni nuo kitų? • Ar kitokia mūsų savybė daro mus pranašesnius už kitus žmones? Kodėl? Kodėl ne? 		10

Pamoka Nr. 2

Mokinių amžius, dalykas	Amžius 14–18 (12 klasė) Demokratija ir žmogaus teisės
Mokytojas / autorius / konsultantas	Istorijos mokytojas
Tema	2 skyrius – ŽMOGAUS TEISĖS IR LAISVĖS Teisių ir laisvių reikšmė
Tikslai ir uždaviniai	Mokiniai supranta žmogaus teisių ir laisvių reikšmę ir ypatumus. Mokiniai sieja žmogaus teises ir laisves su socialiniu gyvenimu. Pabrėžiama, kad demokratijos kultūra šeimoje, mokykloje ir socialinėje aplinkoje, kad šią kultūrą sudarančios vertybės prisideda prie demokratinės sistemos veikimo.
Priemonės	Vadovėlis, klausimai ir atsakymai, diskusija
Trukmė	40 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos /gebėjimai	Trukmė (min.)
Įvadas	<p>• Mokinių klausama, kokių teisių jie turi mokykloje ir namuose. Teisė: tai neginčijama ir pripažįstama asmens valdžia bet ko atžvilgiu.</p> <p>Pagrindinės teisės: teisė į gyvybę, teisė į asmens neliečiamybę, teisė į sveikatą, teisė į mokslą, teisė teikti peticijas, teisė balsuoti, teisė į neliečiamybę namuose ir teisė į privatumą.</p> <p>Šias teises garantuoja ir gina valstybė, jomis naudojasi piliečiai. Valstybė yra atsakinga už teisių gerinimą ir plėtojimą. Pagrindinės teisės yra neatimamos.</p> <p>Asmeniniame ir socialiniame gyvenime laikytis</p>	<p>Analizė, išvados, kritinis mąstymas, bendravimas, taisyklingas kalbos vartojimas.</p> <p>Pagrindinės vertybės: laisvė, teisingumas,</p>	30

Pagrindinė dalis	<p>kitų žmonių teisių, siekti gėrio, elgtis sąžiningai ir vienodai – tai savybės, kurios daro žmones dorus. Be šių savybių, tokios vertybės kaip abipusė meilė ir pagarba, supratimas, bendradarbiavimas, solidarumas, ištikimybė ir jautrumas yra vienos iš savybių, darančių žmones žmonėmis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ar norėtumėte gyventi vieni kaime, saloje ar panašioje vietoje? Kodėl? • Ar svarbu gyventi su kitais žmonėmis? Į ką turėtume atkreipti dėmesį, kad galėtume gyventi kartu? • Kaip buvo įkurta Respublika? Kaip Turkijos žmonės kovojo šiuo klausimu? <p>Žmonės, tiek vaikai, tiek suaugusieji, nori, kad jais būtų rūpinamasi, jie nori būti vertinami. Jei vertiname žmonių teises ir laisves ir remiame jų vystymąsi, vadinasi, juos vertiname ir jais rūpinamės. Jei jų teisių ir laisvių nevertiname, nuvertiname arba ribojame, žmonės jausis beverčiai. Tokie žmonės patiria bendravimo problemų su žmonėmis, kurie riboja jų teises ir laisves. Jie abejoja, ar rodyti jiems meilę, pagarbą ir toleranciją, ir nenori su jais bendradarbiauti. Naudodamiesi teisėmis ir laisvėmis turite būti atsargūs. Teisės ir laisvės skirtos ne tik mums patiems, bet ir kitiems. Kad nepakenktume kitų visuomenės narių teisėms ir laisvėms, turime saugoti savo teises ir laisves. Turime naudotis atsargiai. Taisyklės reglamentuoja naudojimąsi teisėmis ir laisvėmis bendrame gyvenime.</p>	teisės, pagrindinės teisės, vertybės, sudarančios visuomenės demokratinę kultūrą.	
Refleksija/ vertinimas	<p>Tikimasi, kad <u>mokiniai</u> atsakys į šiuos klausimus.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kas yra teisė? 2. Kaip naudojotės teisėmis ir laisvėmis visuomenėje? 3. Ar susiduriate su savo teisių ir laisvių apribojimais? 		10

Pamoka Nr. 3

Mokinių amžius, dalykas	Amžius 14–18 (12 klasė) Demokratija ir žmogaus teisės
Mokytojas / autorius / konsultantas	Istorijos mokytojas
Tema	3 skyrius – Gyvenimas demokratinėje visuomenėje: aktyvus pilietiškumas

Tikslai ir uždaviniai	<p>Demokratinės valstybės piliečio savybės: savo teisių ir laisvių žinojimas, pareigų ir atsakomybių vykdymas, pilietinis aktyvumas, laisvas ir savarankiškas veikimas ir kt.</p> <p>Mokiniai suvokia demokratinio pilietiškumo savimonės indėlį į demokratinio proceso funkcionavimą.</p> <p>Mokiniai sieja žmogaus teises ir laisves su socialiniu gyvenimu.</p> <p>Mokiniai jaučia atsakomybę už naudojimąsi savo teisėmis ir laisvėmis.</p> <p>Mokiniai nustato ryšį tarp natūralios aplinkos, kaip bendros gyvenamosios erdvės, apsaugos ir žmonių sveikatos, gamybos, bei ekologinės pusiausvyros.</p> <p>Mokiniai aktyviai dalyvauja natūralios aplinkos apsaugos studijose.</p>
Priemonės	Vadovėlis, klausimai/atsakymai, diskusija
Trukmė	40 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos/gebėjimai	Trukmė (min.)
Įvadinė dalis	<p><u>Mokytojas</u> klausia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kas yra teisė? • Kas yra laisvė? • Kas yra atsakomybė/pareiga? Ar tarp jų yra ryšys? <p><u>Mokytojas</u> nurodo ryšį tarp teisės, laisvės ir atsakomybės.</p>	Analizė, problemų sprendimas, kritinis mąstymas, bendravimas, taisyklingas kalbos vartojimas.	30
Pagrindinė veikla	<p>Teisė – tai teisė ką nors daryti. Šią teisę reglamentuoja įstatymas.</p> <p>Laisvė – tai galimybė daryti tai, ką galvoji ir nori, nepažeidžiant kitų. Tarp laisvės ir teisių yra glaudus ryšys. Dėl teisės bendrauti mes naudojames bendravimo laisve.</p> <p>Pareiga – tai atsakomybė už savo veiksmų pasekmes. Mūsų teisės ir laisvės nesuteikia mums neribotų teisių, ypač ten, kur gyvename kolektyviai, nes yra ir kitų žmonių, ne tik mes, ir būtina atsakyti už savo teises ir laisves.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokios yra mūsų kaip mokinių atsakomybės/pareigos? • Kokios yra mūsų kaip žmonių atsakomybės/pareigos? • Dėl kokių priežasčių į Pasaulio paveldo sąrašą įtrauktos mūsų kultūros vertybės ir gamtos turtai? <p><u>Mokinių</u> prašoma apsvarstyti įvairias idėjas.</p> <p>Atsakomybė yra būtinybė, pareiga atsakyti už savo elgesį, veiklą. Atsakomybė yra vertybė būti žmogumi ir gyventi visuomenėje. Žmonės yra atsakingi už save, savo šeimą, šalį ir žmoniją. Atsakomybės suvokimas įgyjamas per švietimą.</p>	Aktyvus pilietiškumas, atsakomybė	

	<p>Šis ugdymas prasideda šeimoje ir tęsiasi mokykloje. Vienas iš svarbiausių mokyklos tikslų – ugdyti piliečius, suvokiančius savo atsakomybę.</p> <p>Būdamas atsakingas už save, žmogus turėtų laikytis atokiau nuo darbų ir įpročių, kurie jam kenkia. Žmogus turėtų vertinti save ir stengtis tobulėti kuo geriau panaudodamas jam suteiktas galimybes. Buvimas žmogumi taip pat reikalauja būti atsakingam už visas jį supančias gyvas būtybes. Taigi, taip pat turime mylėti ir saugoti mus supančius medžius, augalus ir gyvūnus. Neturime pamiršti, kad benamiai gyvūnai taip pat turi teisę gyventi. Turime prisidėti prie benamių gyvūnų ir paukščių maitinimo ir apsaugos. Turime elgtis atsakingai suvokdami, kad jie taip pat turi sielas.</p>		
Refleksija/ vertinimas	<p>1. Kas yra teisė, laisvė ir atsakomybė? Kas šias sąvokas sieja?</p> <p>2. Kokios yra žmonių pareigos?</p> <p>3. Kurios mūsų šalies kultūros ir gamtos vertybės įtrauktos į UNESCO sąrašą?</p>		10

Pamoka Nr. 4

Mokinių amžius, dalykas	Amžius 14–18 (12 klasė) Demokratija ir žmogaus teisės
Mokytojas / autorius / konsultantas	Istorijos mokytojas
Tema	4 skyrius – Pliuralistinis požiūris į įvairovę
Tikslai ir uždaviniai	<p>Mokiniai prisiima atsakomybę už aktyvų socialiai remtinų grupių, tokių kaip pagyvenusių žmonių ar neįgaliųjų, dalyvavimą socialiniame gyvenime.</p> <p>Mokiniai kuria <i>Mano empatijos</i> taisyklę.</p> <p>Mokiniai gerbia skirtingas kultūras ir vertybes, suvokdami, kad kultūriniai skirtumai vietos, nacionaliniu ir visuotiniu lygmeniu yra natūralūs.</p> <p>Mokiniai suvokia bendrų vertybių svarbą užtikrinant socialinę vienybę ir solidarumą, teikia svarbą savo nacionalinės kultūros vertybėms.</p> <p>Mokiniai prisiima atsakomybę, siekiant lyčių lygybės.</p>
Priemonės	Vadovėlis, klausimai ir atsakymai, diskusija
Trukmė	40 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos / gebėjimai	Trukmė (min.)
Įvadinė dalis	<ul style="list-style-type: none"> Ar suteikiama žodžio teisė visiems mokiniams, kurie nori pasisakyti ar tik privilegijuotiems mokiniams? Ką manytumėte, jei kai kuriems 	Analizė, problemų sprendimas, kritinis mąstymas,	30

<p>Pagrindinė veikla</p>	<p>mokiniam būtų leista eiti į pertrauką, o kai kuriems – ne?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ar teisės ir laisvės skiriasi priklausomai nuo asmens? <p>Lygybė demokratijos ir žmogaus teisių požiūriu; nei ūgis, svoris, fizinė jėga ir odos spalva, nei vienoda lytis, kalba, kultūra. Lygybė – visi lygūs prieš įstatymą. Socialinę tvarką ir žmonių lygybę užtikrina įstatymai. Įstatymai sudaro sąlygas žmonėms naudotis savo teisėmis ir laisvėmis. Kita vertus, jie taip pat riboja kai kurias teises ir laisves, kad būtų apsaugota žmonių lygybė. Svarbiausia šiuose apribojimuose užtikrinti pusiausvyrą tarp asmeninės ir socialinės naudos. Įstatymai taip pat skiria žmonėms pareigas ir atsakomybę.</p> <p><u>Mokiniam</u> užduodami klausimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kas yra lygybė? • Kas yra teisingumas? • Ar būtų sąžininga ir teisinga, jei visiems klasės mokiniams duočiau vienodą įvertinimą? <p>Lygybė reiškia, kad žmonių teisės ir laisvės nėra diskriminuojamos.</p> <p>Teisingumas reiškia, kad įstatymu pripažintomis teisėmis gali naudotis visi. Žmonės turi vienodas teises prieš įstatymą, bet neturi vienodų galimybių jomis pasinaudoti. Tokiais atvejais atsiranda neteisingumas. Dėl šios priežasties laisvė, lygybė ir teisingumas reikalingi kartu, kad būtų galima naudotis teisėmis. Kai teisė, laisvė, teisingumas ir lygybė susijungia ir integruojasi, atsiranda teisinė valstybė.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartu su mama apsiperkate turguje. Tu neši daugumą pirkinių. Ar šią situaciją galima paaiškinti lygybe ir teisingumu? Kodėl? <p>Teisingumas ir lygybė yra du pagrindiniai socialinį gyvenimą reguliuojantys principai. Šių dviejų pagrindinių principų trūkumas neigiamai veikia socialinį gyvenimą. Vertinant aktyvių piliečių veiksmus teisingumo ir lygybės požiūriu, tikimasi, kad jie sugebės atskirti, kas yra lygybė, o kas – nelygybė, kas yra teisinga ir kas – neteisinga ir prireikus priimti atsakomybę. Nesąžininga manyti, kad visa ruoša šeimoje yra motinos pareiga. Tačiau sąžiningai elgtis</p>	<p>bendravimas, taisyklingas kalbos vartojimas.</p> <p>Ugdomos vertybės: lygybė, teisingumas, tolerancija, pozityvioji diskriminacija</p>	
--------------------------	--	---	--

	<p>reikia kiekvienam ir prisiimti atsakomybę ir pareigas pagal savo jėgas.</p> <p><u>Mokiniai</u> pateikia teigiamo ir neigiamo elgesio, susijusio su teisingumu ir lygybe, pavyzdžių.</p> <p>Kam yra taikoma pozityvioji diskriminacija?</p> <p>Lygybė reiškia, kad nėra jokios diskriminacijos tarp žmonių teisių ir laisvių atžvilgiu, o teisingumas reiškia, kad kiekvienas gali naudotis įstatymo pripažintomis teisėmis. Lygybė ir teisingumas reikalingi tam, kad būtų galima naudotis teisėmis ir laisvėmis. Kai teisė, laisvė, lygybė ir teisingumas integruojami, atsiranda teisinė valstybė.</p>		
Refleksija / vertinimas	<p>Ką reiškia lygybė ir teisingumas? Paiškinkite lygybės ir teisingumo ryšį. Pateikite pavyzdžių, rodančių, kad moterų ir vyrų teisės ir laisvės yra lygios? Kam taikoma pozityvioji diskriminacija? Kas gali nutikti, jei lygybė ir teisingumas prieš įstatymą neužtikrinami?</p>		10

Pamoka Nr. 5. Žmogaus teisės

Klasė	14–18 (12 klasė)
Dalykas	Istorija/Socialiniai mokslai
Mokytojas / autorius / konsultantas	Istorijos mokytojas
Tema	Žmogaus teisės/Demokratija/Pilietiškumas
Tikslai ir uždaviniai	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - žinos istorinę žmogaus teisių raidą; - supras, kokios transformacijos įvyko žmonių bendravime įvairiuose socialiniuose kontekstuose; - atras sąsajų tarp klasikinio ir šiuolaikinio pasaulio; - skatins kritinį mąstymą apie teisės ir demokratijos kultūrą.
Priemonės	<p>https://www.canva.com/design/DAFyLUd89UQ/eL_vEwUY63DxSDrFkZJHJg/view?utm_content=DAFyLUd89UQ&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=editor</p> <p>Vadovėlis ir kita specialioji literatūra; mokytojo dalomoji medžiaga; multimedia; kompiuteris / planšetė / išmanusis telefonas.</p>
Trukmė	90 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos / gebėjimai	Trukmė (min.)
--------------	---------------------------	---------------------------	---------------

<p>Įvadinė dalis</p> <p>Pagrindinė veikla</p>	<p>Sk. 2 – „Žmogaus teisių raida“: Žmogaus orumo samprata. (Istorija)</p> <p><u>Mokytojas</u> rodo ir aiškina mokiniams interaktyvią žmogaus teisių raidos liniją nuo Kyro Didžiojo iki Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos (žr. 7 skaidrę).</p> <p><u>Mokytojas</u> parodo ir paaiškina mokiniams žmogaus teisių raidos nuo Kyro Didžiojo iki Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos laiko juostą. <u>Mokytojas</u> atkreipia dėmesį į įvairių įstatymų ir dokumentų skirtumus laikui bėgant, parodydamas, kad žmogaus teisių kelias buvo ilgas ir sudėtingas procesas, kurio metu kai kurios teisės, kurias laikome įprastomis, buvo sunkiai iškovotos.</p> <p><u>Mokytojas/mokiniai studijuoja Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją</u></p> <p>Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos skaitymas ir suvokimas. Mokiniai turi susieti straipsnius su savo gyvenimu ir rasti sąsają su savo šalies Konstitucija.</p>	<p>Analizė, išvada, geba lyginti skirtingus istorinius laikotarpius</p> <p>Lavina kritinį mąstymą</p> <p>Ugdosi socialinį sąmoningumą, empatiją, geriau suvokia socialines problemas.</p>	<p>25</p> <p>40</p>
<p>Refleksija/vertinimas</p>	<p><u>Mokytojas</u> pateikia mokiniams trumpą viktoriną, kad įvertintų, kaip mokiniai supranta pamokos turinį apie žmogaus teisių raidą.</p> <p>https://create.kahoot.it/share/the-route-of-human-rights/f95cccb6-785a-4790-b0dc-a0d048d117f7</p>	<p>Įsivertinimas: įvertina, ko išmoko.</p>	<p>20</p>

Pamoka Nr. 6. Žmogaus teisės

Klasė	14–18 (12 klasė)
Dalykas	Istorija/Socialiniai mokslai
Mokytojas / autorius / konsultantas	Istorijos mokytojas
Tema	Žmogaus teisės/Demokratija/Pilietiškumas
Tikslai ir uždaviniai	<p>Mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - žinos istorinę žmogaus teisių raidą; - supras, kokios transformacijos įvyko žmonių bendravime įvairiuose socialiniuose kontekstuose; - atras sąsają tarp klasikinio ir šiuolaikinio pasaulio; - skatins kritinį mąstymą apie teisės ir demokratijos kultūrą, gebės palyginti skirtingus istorinius laikotarpius.

Priemonės	https://www.canva.com/design/DAFyLUd89UQ/eL_vEwUY63DxSDrFkZJHJg/view?utm_content=DAFyLUd89UQ&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=editor Vadovėlis ir kita specialioji literatūra; mokytojo dalomoji medžiaga; multimedia; kompiuteris / planšetė / išmanusis telefonas.
Trukmė	90 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos / gebėjimai	Trukmė (min.)
Įvadinė dalis	Mokytojas – Sk. 3 – Eleonoros Ruzvelt kalbos: „teisės“ ir „įstatymai“.		15
Pagrindinė veikla	<p>Mokytojas, apibendrindamas ankstesnes pamokas, pasitelkia Eleonoros Ruzvelt kalbą ir primena Žmogaus teisių deklaracijos svarbą (žr. 7 skaidrę), taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad JAV visiškai pritarė šiai deklaracijai ir ja vadovaujasi savo teisės aktuose (https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2018/628295/EPRS_ATA(2018)628295_EN.pdf).</p> <p>Mokytojas/mokiniai – Sk. 4 – „Ar manote, kad to pakanka?“</p> <p>Mokiniai suskirstomi į mažas grupes ir turi ieškoti informacijos apie žmogaus teises dabartiniame amžiuje.</p> <p>1) Kiekviena grupė gali pasirinkti raktinį žodį arba temą iš Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos (<i>pavyzdžiui: teisė į gyvybę, laisvę ir asmens saugumą, prieglobstį nuo persekiojimų, vyrų ir moterų, minties, sąžinės ir religijos laisvę, teisę į darbą, tinkamą sveikatai ir gerovei gyvenimą, teisę į mokslą</i>).</p> <p>2) Kiekviena grupė ieško liudijimų, istorijų, vaizdo įrašų pasirinkta tema.</p>	<p>Mokėti pasirinkti struktūrą ir kalbinį registrą, atitinkantį rašinio tipą (santrauka, esė, analizė ir t. t.); lavina kritinį mąstymą.</p> <p>Ugdosi socialinį sąmoningumą, empatiją, geriau suvokia socialines problemas.</p> <p>Atviri tarpusavio supratimui ir empatiškam bendravimui.</p>	40
Refleksija/vertinimas	<p>Mokiniai, suskirstyti į tas pačias grupes, turi parengti esė, kurioje būtų aprašytas visas tyrimas. Šis darbas bus pristatytas klasei kaip trumpa tinklalaidė.</p>	<p>Pažinimo, bendravimo, socialiniai emociniai ir sveikos gyvensenos gebėjimai.</p> <p>Įsivertinimas, situacijos analizė.</p>	35

Pamoka Nr. 7

Amžius	13–15
Mokytojas / autorius / konsultantas	Istorijos mokytojas
Tema	Prosocialus elgesys
Tikslai ir uždaviniai	<ul style="list-style-type: none"> Naujų žinių apie prosocialų elgesį įgijimas

	<ul style="list-style-type: none"> • Gebėjimo atskirti teigiamą ir neigiamą elgesį ugdymas
Priemonės	Vadovėlis, užrašai, A3 popieriaus lapai, nešiojamas kompiuteris, projektorius
Trukmė	50 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos/ gebėjimai	Trukmė (min.)
Namų darbų tikrinimas	<u>Mokytojas</u> trumpai pasikalba su mokiniais ir tikrina namų darbus, remdamasis ankstesnės pamokos medžiaga.		4
Įvadinė dalis	<u>Mokytojas</u> pateikia konkrečią medžiagą pamokai pradėti ir užtikrina tinkamą pamokos atmosferą.		2
Klasės diskusija	<p><u>Mokytojas</u> inicijuoja diskusiją su mokiniais apie veiklas, atliktas per ankstesnę rumunų kalbos pamoką.</p> <p><i>Kas yra pagrindinė knygos „Pepė Ilgakojinė“ veikėja?</i></p> <p><i>Ar norėtumėte jai padėti?</i></p> <p><i>Kaip, jūsų manymu, galėtumėte jai padėti?</i></p> <p><i>Kaip manote, kuri iš toliau pateiktų patarlių tiktų šiai istorijai?</i></p> <p>„Bine faci, bine gāsești“ („Daryk gera, ir tau bus gera“).</p> <p>„Munca este brāțarā de aur“ („Sunkus darbas yra raktas į sėkmę“).</p> <p>„Ce ție nu-ți place, altuia nu-i face“ („Nedaryk kitiems to, ko nenorėtum, kad jie darytų tau“).</p> <p>Remdamasis diskusija, <u>mokytojas</u> kartu su mokiniais apibrėš, kas yra prosocialus elgesys ir kokios yra jo <u>apraiškos</u>.</p>	Ugdosi empatiją	5
Pagrindinė veikla	<p><u>Mokytojas</u> lentoje užrašo apibrėžimą: „Prosocialus elgesys – tai toks elgesys, kuris daro teigiamą poveikį vienam ar daugiau asmenų.“</p> <p><u>Mokytojas</u> pristato PowerPoint pranešimą apie prosocialaus elgesio apraiškas.</p> <p><u>Mokytojas</u>: parašysime prosocialaus elgesio klasifikaciją.</p> <p><u>Mokiniai</u> turi pasirinkti atsakymą, kuris susijęs su į ligoninę paguldytu klasės draugu, ir pagrįsti savo pasirinkimą:</p> <p>a) Tai ne mano problema.</p> <p>b) Jis yra mano bendraklasis, pagalvosiu, kaip galėčiau jam padėti.</p>	Pažinimo kompetencija	10
Savarankiškas	Naudodamiesi „Exploziastelarā“ („Žvaigždžių sproginimas“) mokiniai užduoda klausimus apie prosocialų elgesį, pradėdant šiais žodžiais: „Kodėl?“, „Kur?“, „Kada?“, „Kaip?“, „Kas?“	Kritinis mąstymas ir problemų sprendimas	15

darbas	Žvaigždės viduryje bus užrašytas prosocialaus elgesio pavyzdys.		
Darbas grupėse	<p><u>Mokytojas</u> suskirsto klasę į penkias komandas, kurių kiekvienai skiria skirtingas užduotis, susijusias su prosocialiu elgesiu.</p> <p>1 komanda – parašykite bent du tolerantiško elgesio pavyzdžius.</p> <p>2 komanda – parašykite bent du paslaugaus elgesio pavyzdžius.</p> <p>3 komanda – parašykite bent du padrąsinančio elgesio pavyzdžius.</p> <p>4 komanda – parašykite bent du savanoriškos veiklos pavyzdžius.</p> <p>5 komanda – parašykite bent du bendradarbiaujančio elgesio pavyzdžius.</p>	Bendravimas ir bendradarbiavimas	
Grižtamasis ryšys. Veiklos vertinimas	<p>Kiekviena komanda pristato savo pavyzdžius. Jų bendraklasiai gali papildyti kitais pavyzdžiais.</p> <p><u>Mokytojas</u> pateikia grįžtamąjį ryšį apie mokinių veiklą ir paskelbia namų darbus.</p> <p><u>Mokiniai</u> vertina, ką jie išmoko.</p>	Aktyvaus doro ir pilietiško elgesio įgūdžiai.	10
		Įsivertinimas	4

Pamoka Nr. 8

Amžius	13–15
Mokytojas/ autorius/ konsultantas	Istorijos mokytojas
Tema	Mėgstama veikla
Tikslai ir uždaviniai	<ul style="list-style-type: none"> Susidomėjimo konkrečia veiklos sritimi skatinimas ir mėgstamos veiklos atradimas. Tikrų ar įsivaizduojamų vaidmenų ir pareigų atlikimas suskirstytose grupėse.
Priemonės	Pieštukai, žymekliai, popieriaus lapai su gėlės su 4 žiedlapiais piešiniu, nešiojamasis kompiuteris.
Trukmė	50 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos/ gebėjimai	Trukmė (min.)
Įvadinė dalis Darbas poromis	<p><u>Mokytojas</u> pradeda pamoką žaidimu: mokiniai sudaro du ratus, vienas ratas viduryje kito. Mokiniai sustoja vienas priešais kitą, kad kiekvienas galėtų bendrauti su bendraamžiu iš kito rato. Jie pasisveikina vienas su kitu (pvz., „Labas, Marija! Man patinka tavo šalikas...“). Kiekvienas iš jų perduoda teigiamą, padrąsinančią mintį savo pašnekovui. Pasigirdus sutartam signalui, sudaromos</p>	Empatijos ir emocinio intelekto skatinimas	5

<p>Veikla su visa klase</p>	<p>naujos poros, pasislenkant per vieną pašnekovą. <u>Mokiniai</u> – „Dienos žmogus“ pasidalins nutikimu, įvykiu, kuris jam patiko, kažkuo, kas jį nustebino, arba pristatys savo pomėgį.</p> <p>Kartu su mokiniais užpildoma „Ryto susitikimo“ lenta, kurioje nurodoma data, metų laikas, oro sąlygos, naujienos ir dienos žinutė („Padėk savo kaimynui!“). <u>Mokytojas</u> paprašo mokinių įvardinti veiklas, kuriomis jie mėgsta užsiimti laisvalaikiu.</p>		<p>2</p> <p>2</p> <p>3</p>
<p>Pagrindinė veikla</p>	<p>- Aiškinimas apie pomėgius ir mėgstamą veiklą (Pomėgiai – tai veikla, kuri mus apibūdina, papildo. Tai dalykai, kuriuos ypač mėgstame daryti. Žodyne <i>hobis</i> apibrėžiamas kaip malonus užsiėmimas). - Frontalūs atsakymai į šiuos klausimus (pirminį atsakymą pateikia mokytojas):</p>	<p>Pažinimo kompetencija</p>	<p>2</p>
<p>Darbas su visa klase</p>	<p>- Man tai svarbu... - Man labai lengva... - Man labai sunku... - Aš labai noriu... - Aš norėčiau būti... - Man patinka... - Man nepatinka... - Aš didžiuojuosi savimi, kai... - Esu malonus žmogus, nes...</p>	<p>Komunikacinė kompetencija</p>	<p>10</p>
<p>Individualus darbas</p>	<p><u>Mokiniai</u>: kiekvienas vaikas gauna po popierinę gėlę su keturiais žiedlapiais. Kiekvienas žiedlapis bus užpildytas piešiniu arba raštu:</p> <p>- 1 žiedlapis: mėgstamiausia veikla su draugais; - 2 žiedlapis: mėgstamiausia veikla su šeima; - 3 žiedlapis: mėgstamiausias daiktas; - 4 žiedlapis: mėgstamiausia spalva.</p> <p>Kiekvienas mokinytis atneša savo gėlę ir pakabina ją lentoje šalia panašios bendraamžių gėlės. Mokinių paprašoma pasidalinti nuomonėmis apie vieni kitų gėles ir pageidavimus. Sudaromas klasės pageidavimų reitingas. Mokinių paprašoma užmerkti akis, pasikeisti gėlių pozicijomis ir tada atpažinti savo asmeninę gėlę.</p>	<p>Kūrybiškumas ir saviraiška</p> <p>Skatinama augimo mąstysena</p>	<p>15</p>

Grižtamasis ryšys ir pasiektų rezultatų vertinimas	Mokytoja vertina bendrą ir individualų mokinių darbą.		5
--	---	--	---

Pamoka Nr. 9

Amžius	13–15
Mokytojas / autorius / konsultantas	Istorijos mokytojas
Tema	Vaikystė vakar ir šiandien
Tikslai ir uždaviniai	<ul style="list-style-type: none"> istorijos kaip gyvo, nuolatinio proceso suvokimas; aktyvaus pilietiško elgesio ugdymas įvairiose socialinėse grupėse.
Priemonės	Vaizdo projektorius, magnetofonas, padalomoji medžiaga, žymekliai, spalvoti lapai, spalvoti pieštukai, žirkklės
Trukmė	50 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos / gebėjimai	Trukmė (min.)
Apšilimo pratimai	Kad atkreiptų mokinių dėmesį, <u>mokytojas</u> paleidžia pasirinktą muziką, ragindamas juos paploti rankomis ir atpažinti, kokia tai daina.	Aktyvus įsitraukimas, kultūrinis sąmoningumas	5
Įvadinė dalis Smegenų šturmas	<u>Mokytojas</u> paprašo mokinių išvardyti įvairius žodžius, kurie jiems ateina į galvą, kai jie galvoja apie žodį VAIKYSTĖ.	Kalbos ir žodyno žinios, socialinis sąmoningumas	5
Pamokos uždaviniai	<u>Mokytojas</u> „Šiandien kalbėsime apie vaikystę senaisiais laikais. Išsiaiškinsime, kaip žmonės gyveno ir kokius užsiėmimus turėjo vaikai tada, taip palygindami tuos laikus su dabartiniais.“		2
Pagrindinė veikla	<p><u>Mokytojas</u> tęsia pamoką, skaidrėse pateiktadamas esminius pamokos aspektus, pristatančius vaikystę ir jos pagrindinius aspektus įvairiais istoriniais laikotarpiais.</p> <p><u>Mokiniai</u> keliauja po vaikystės pasaulį nuo Antikos laikų iki šių dienų.</p> <p><u>Mokiniai</u> pasižymi naują informaciją.</p> <p><u>Mokiniai</u> atsako į pristatymo pabaigoje pateiktus klausimus:</p> <p>➤ Kaip pirmųjų žmonių vaikai išmoko išgyventi? (Pirmųjų žmonių vaikai išmoko išgyventi mėgdžiodami savo tėvus)</p>	Pažinimo kompetencija	20
		Kritinio mąstymo gebėjimai	

<p>Įtvirtinimas</p>	<p>➤Kada atsirado pirmosios mokyklos? (Pirmosios mokyklos atsirado Antikos laikais.)</p> <p>➤ Kokie buvo skirtumai tarp vaikų naujaisiais laikais? (Naujaisiais laikais turtingi vaikai ėjo į mokyklą, o vargšai dirbo, kad išlaikytų savo šeimas.)</p> <p>➤Kokie yra pasaulinės UNICEF organizacijos tikslai? (Pasaulinė UNICEF organizacija kovoja už pagarbą vaikų teisėms)</p> <p>Siekdamas įtvirtinti aptartus aspektus, <u>mokytojas</u> pasiūlo mokiniams kartu aptarti pastraipą iš Jono Kreangės apysakos „Vaikystės atsiminimai“.</p> <p><u>Mokiniai</u> gauna lapą su pasirinkto teksto pastraipa, kurią garsiai perskaito.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kokia buvo mokykla tais laikais? (Mokykla buvo skurdesnė, o darbo priemonių beveik nebuvo) • Kokias bausmes gaudavo tų laikų mokiniai, kai padarydavo klaidą arba nesilaikydavo mokytojo taisyklių? (Kai mokiniai suklysdavo, jie turėjo susitikti su „Kalėdų seniu“ ir „Supamuuju arkliu“.) • Kuo skiriasi šiuolaikinė mokykla? (Šiais laikais mokykla suteikia daug daugiau galimybių, mokiniai turi daugiau teisių, o mokytojai nebeskiria jiems fizinių bausmių) <p><u>Mokiniai</u> gauna laminuotą kartoną, ant kurio padaro rankos atspaudą ir iškerpa jį pagal kontūrą.</p> <p>Ant kiekvieno piršto jie užrašo žmogaus teisę, kurią prisimena iš per pamoką pateiktos informacijos.</p>	<p>Kritinis mąstymas, kultūrinis sąmoningumas</p>	<p>8</p>
<p>Grižtamasis ryšys</p>	<p><u>Mokiniai</u> gauna laminuotą kartoną, ant kurio padaro rankos atspaudą ir iškerpa jį pagal kontūrą.</p> <p>Ant kiekvieno piršto jie užrašo žmogaus teisę, kurią prisimena iš per pamoką pateiktos informacijos.</p>	<p>Įsivertinimas</p>	<p>5</p>

Pamoka Nr. 10

Amžius	12–15
Mokytojas / autorius / konsultantas	Istorijos mokytojas
Tema	Šeimos medis
Tikslai ir uždaviniai	<ul style="list-style-type: none"> • Informacijos, gaunamos iš įvairių šaltinių, identifikavimas kaip mechanizmo dalis realaus pasaulio pažinimui ir suvokimui.

	<ul style="list-style-type: none"> • Bendradarbiavimas su suaugusiais (jaunesniais ir vyresniais) sprendžiant teorines ir praktines problemas, rodant iniciatyvą ir kūrybiškumą. • Aktyvus ir atsakingo socialinio elgesio, tinkamo besikeičiančiam pasauliui, demonstravimas įvairiose gyvenimo situacijose.
Priemonės	Kompiuteris, padalomoji medžiaga, paveikslėliai, lipdukai.
Trukmė	50 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos / gebėjimai	Trukmė (min.)
Įvadinė dalis Klasės diskusija	<u>Mokytojas</u> pradeda diskusiją su mokiniais apie šeimos narius ir jų santykius.	Tarpasmeniniai ryšiai	5
Pagrindinė veikla	<u>Mokytojas</u> pristato pamokos temą „Šeimos medis“.	Teigiamų santykių su šeimos nariais puoselėjimas	2
	<u>Mokiniai</u> gauna lapą, kuriame turi atsakyti į klausimus (1 priedas).		10
Individualus darbas	Kiekvienas mokinys turi perskaityti savo atsakymus ir ant lipnaus lapelio pažymėti šeimos narius ir jų giminystės ryšius.	Komunikacinė kompetencija, aktyvus klausymas	10
Klasės diskusija	Dideliame lape <u>mokytojas</u> pristato mokiniams giminės medį (2 priedas).	Pažinimo/tyrinėjimo gebėjimai	10
	<u>Mokiniai</u> ant diagramos išdėlioja lipnius lapelius pagal savo giminystės ryšį su šeimos nariais.		10
Klasės diskusija	Užsiėmimo pabaigoje <u>mokytojas</u> su mokiniais aptaria kiekvieną šeimos narį ir mokinių santykius su jais.	Socialinė emocinė kompetencija	10
	Grįžtamasis ryšys/ Veiklos vertinimas		<u>Mokytojas</u> pateikia bendrą ir individualų mokinių dalyvavimo pamokoje įvertinimą.

1) Užpildykite genealoginį medį, įrašydami savo šeimos narių vardus:

Seneliai iš tėčio pusės

..... ir

Seneliai iš mamos pusės

..... ir.....

Kiti jų vaikai:

.....
.....
.....

Tėtis: Mama:

Tavo pavardė

.....

Broliai, seserys

.....

.....

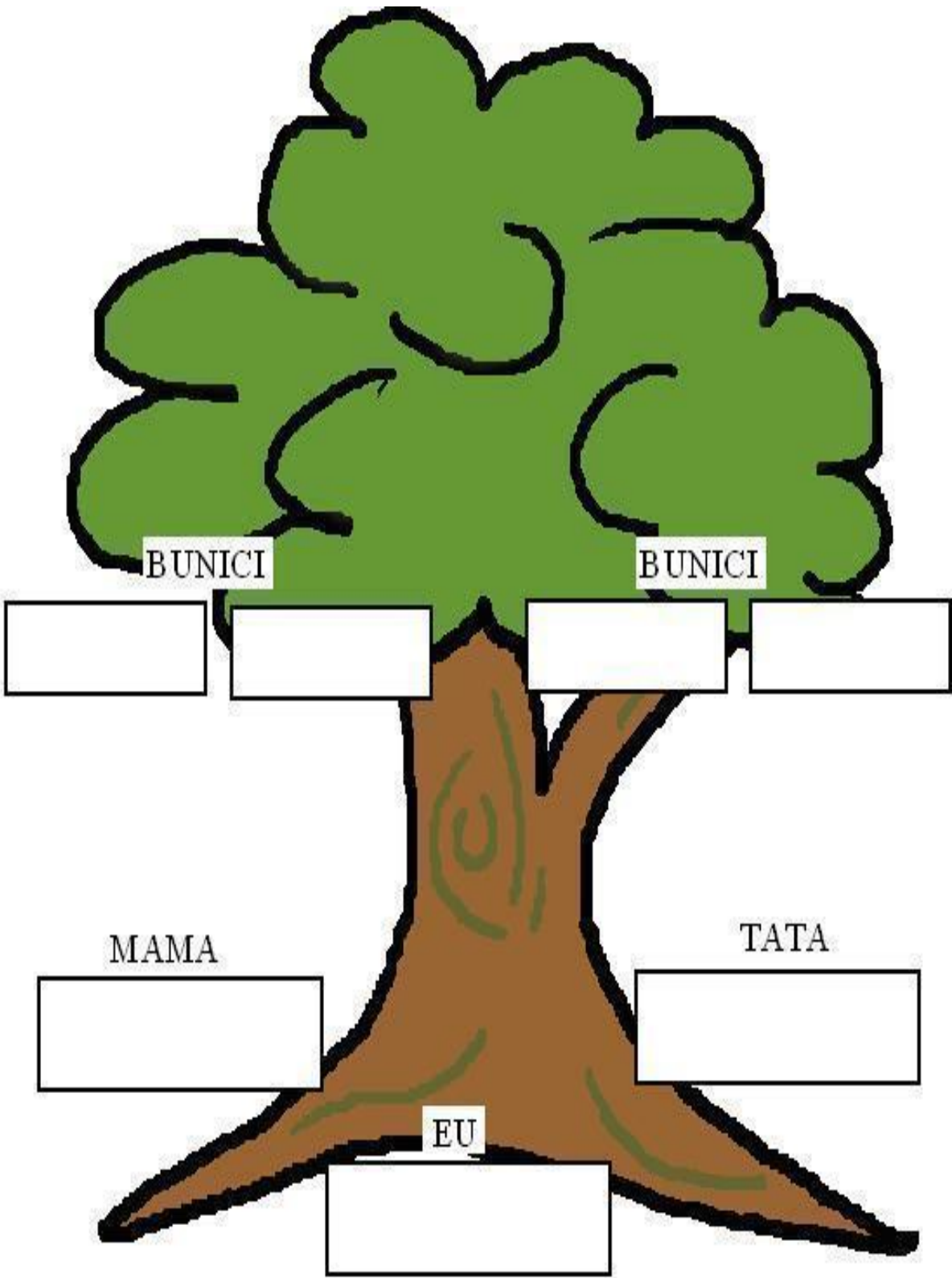
2) Kas yra šeima?

.....
.....

3) Išvardykite kasdienę šeimos veiklą.

.....
.....

4) Kokią veiklą norėtumėte atlikti kartu su visa šeima?

Etika

Pamoka Nr. 1

Amžius	16–18
Dalykas	Etika
Mokytojas / autorius / konsultantas	Etikos mokytojas
Tema	Vartotojiškumas. Ar tai (ne)įmanoma?
Tikslai ir uždaviniai	Išsiaiškinti, ar vieno asmens pastangos gali paveikti vartotojiškumą. Ar yra realių sprendimų, kaip sumažinti vartotojiškumą?
Priemonės	„Canva“ platformoje sukurtos skaidrės; interaktyvus žaidimas iš vienkartinį popierinių puodelių; darbas grupėse; diskusija.
Trukmė	45 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos / gebėjimai	Trukmė (min.)
Įvadinė dalis	1. Temos tikslai ir laukiamas rezultatas. <u>Mokytojas</u> pristato temą, tikslus ir laukiamą rezultatą. <u>Mokiniai</u> užduoda klausimus, pateikia paaiškinimus.	Pažinimo, komunikacinė kompetencija	2
Pagrindinė veikla	2. Kas yra vartotojiškumas? <u>Mokytojas</u> – vartotojiškumo kaip sąvokos ir reiškinio paaiškinimas.	Paaiškina vartotojiškumo sąvoką ir pateikia pavyzdžių	3
	3. Mini diskusija „Posūkio taškas. Kiek aš kainuoju? Kokia kaina?“ Ar vieno žmogaus pastangos gali paveikti vartotojiškumą? Ar manote, kad tai įmanoma?	Žinios apie vartotojiškumo situaciją gilinamos ir įtraukiamos į pamokos turinį, ugdomas kritinis mąstymas.	10
	4. Kūrybinis darbas grupėje. Mūsų pagrindinis tikslas – rasti realius sprendimus, kaip sumažinti vartotojiškumą.	Asmeninis savęs vertinimas, situacijos analizė	20
	Užduoties paaiškinimas: 6 vienkartiniai puodeliai. Stiprūs siūlai, surišti ant tamprios gumos. Ant puodelių reikia užrašyti svarbiausius dalykus, kurie padėtų sumažinti vartojimą. Visi komandos nariai, naudodamiesi įrankiais (gumyte ir virvele), iš puodelių stato bokštą. Aukščiausias puodelis yra geriausia priemonė, veiksmas, mažinantis vartotojiškumą. <u>Mokytojas</u> pristato darbo grupės taisykles, pažangą ir laukiamus rezultatus; Stebi ir padeda, kai kyla klausimų. <u>Mokiniai</u> numato grupės darbo strategiją;	Pažinimo, bendravimo, socialiniai emociniai gebėjimai Darbas grupėje, lyderio savybės, problemų sprendimas,	

	turi pagrindinį tikslą – rasti ir pateikti realius sprendimus, kaip sumažinti vartotojiškumą.	situacijų analizė. Išvados pristatymas Bendravimo, socialiniai, kūrybiškumo, pilietiškumo ir kultūriniai gebėjimai.	
Refleksija / vertinimas	<u>Mokytojas</u> skatina apmąstymus, apibendrinimą ir savęs vertinimą; skatina įvardinti konkrečius duomenų rezultatus ir įgytą patirtį. <u>Mokiniai</u> apibendrina patirtį, įvertina. Savarankiškai užbaigia sakinį: <i>Vartotojiškumą galima sumažinti, jei aš...</i>	Aptars asmeninę patirtį ir pažangą, nurodys įgytas konkrečias žinias	10

Anglų kalba

Pamoka Nr. 1

	ES Vertybės
Amžius	16–18
Dalykas	Anglų kalba
Mokytojas/autorius/ konsultantas	Anglų kalbos mokytojas
Tema	Žmogaus orumo tyrinėjimas
Tikslai ir uždaviniai	<ul style="list-style-type: none"> • suprasti žmogaus orumo sąvoką ir jos reikšmę visuomenėje; • ištirti, kaip svarbu su visais žmonėmis elgtis oriai ir pagarbiai; • aptarti praktinius būdus, kaip skatinti orumą kasdieniame gyvenime.
Priemonės	Lenta, mobilieji telefonai, mokomoji medžiaga.
Trukmė	90 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos / gebėjimai	Trukmė (min.)
Įvadinė dalis	<u>Mokytojas</u> pradeda pamoką, įtraukdamas mokinius į trumpą diskusiją apie vertybes. <u>Mokiniai</u> dalijasi pavyzdžiais apie vertybes, kurios, jų manymu, yra svarbios jų pačių gyvenime.	Ėtinis ir moralinis samprotavimas, savimonės ugdymas	3
	<u>Mokytojas</u> supažindina su pamokos uždaviniais.		2
	<u>Mokytojas</u> supažindina su pagrindiniais šios temos žodžiais: <i>žmogaus teisės, lygybė, orumas, pagarba, laisvė, teisingumas, laikytis, pažeisti, prigimtinis orumas, žmogaus vertė,</i>	Akademinės žinios ir supratimas, kalbos įgūdžių ugdymas	10

<p>Pagrindinė veikla</p>	<p><i>pagrindinės teisės, neliečiamos teisės, humanitariniai principai, elgtis oriai, ginti savo teises.</i> <u>Mokiniai</u> įtvirtina žodžius, atlikdami praktinę užduotį (1 priedas).</p> <p><u>Mokytojas</u> klausia mokinių, kaip jie supranta sąvoką „žmogaus orumas“. <u>Mokiniai</u> išsako savo mintis.</p> <p><u>Mokytojas</u> paaiškina, kad žmogaus orumas yra prigimtinei kiekvieno žmogaus vertybė. Tai pripažinimas, kad visi žmonės turi pagrindines teises ir su jais turėtų būti elgiamasi pagarbiai ir teisingai.</p>		5
<p>Smegenų šturmas / darbas grupėse</p>	<p><u>Mokiniai</u>, dirbdami grupėse po 3–4 narius, generuoja idėjas ir savais žodžiais apibrėžia žmogaus orumą. Apibrėžimus jie gali užrašyti ant popieriaus arba naudotis padlet.com</p> <p><u>Mokytojas</u> prašo kiekvienos grupės pristatyti savo apibrėžimą klasei, po to inicijuoja trumpą diskusiją, kuo grupių apibrėžimai skiriasi ar yra panašūs.</p>	<p>Analitinis mąstymas, bendravimas ir bendradarbiavimas, mokiniai dalijasi savo išvalgomis</p>	10
<p>Klasės diskusija</p>	<p>1. Kokių bendrų elementų pastebite skirtingų grupių pateiktuose apibrėžimuose?</p> <p>2. Ar yra kokių nors skirtumų, kaip grupės apibrėžia žmogaus orumą? Jei taip, kokie jie yra?</p>	<p>Kritinis mąstymas svarstant žmogaus orumo sąvoką</p>	
<p>Pagalvok ir pasidalink poroje</p>	<p><u>Mokytojas</u> lentoje užrašo šiuos klausimus:</p> <p>1. Kaip manote, kodėl žmogaus orumas yra svarbus mūsų visuomenėje?</p> <p>2. Kaip jaučiatės, kai jūsų orumas gerbiamas arba įžeidžiamas?</p> <p>3. Ar galite prisiminti atvejus, kai pastebėjote ar patyrėte nepagarbą sau ar kitiems?</p> <p>4. Kokios, jūsų nuomone, yra pagrindinės teisės ir laisvės, kurias turėtų turėti visi asmenys?</p>		15
<p>Situacijos analizė (darbas poromis)</p>	<p><u>Mokytojas</u> įtraukia klasę į diskusiją, skatina mokinius dalytis mintimis ir idėjomis ir vadovauja diskusijai, siekdamas pabrėžti ryšį tarp žmogaus orumo ir pagrindinių teisių bei laisvių apsaugos.</p> <p><u>Mokytojas</u> išdalina lapus su situacijomis, susijusiomis su žmogaus orumu ir prašo mokinius poromis perskaityti situacijas ir</p>	<p>Kritinis mąstymas, problemų sprendimas</p>	

<p>Veiksmų planas</p> <p>Individuali užduotis</p>	<p>apmąstyti pateiktus klausimus.</p> <p>Situacijos:</p> <p>1. Vieniša motina Sara negali įsigyti sveikatos draudimo ir sumokėti už būtiną dukters gydymą. Ji stebi, kaip kenčia jos vaikas, ir jaučiasi bejėgė. Aptarkite etines nevienodų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo pasekmes ir kaip tai veikia Saros ir jos dukters žmogiškąjį orumą.</p> <p>2. Šešiolikmetis Sirijos pabėgėlis Ahmedas prarado šeimą ir gyvena perpildytoje laikinoje pabėgėlių stovykloje. Jis susiduria su maisto trūkumu ir neturi galimybės naudotis tinkamomis sanitarinėmis sąlygomis. Išnagrinėkite iššūkius, su kuriais Ahmedas susiduria norėdamas išsaugoti savo orumą, ir aptarkite, ką galima padaryti, kad padėtume tokiems pabėgėliams kaip jis.</p> <p>3. Talentinga programinės įrangos inžinierė Marija dėl savo lyties technologijų įmonėje nuolat nesulaukia paaukštinimo pareigose. Aptarkite, kaip diskriminacija darbe veikia Marijos orumo jausmą ir lygių galimybių darbo vietoje svarbą.</p> <p>4. Paauglė Emilija tampa nesiliaujančių elektroninių patyčių taikiniu, dėl to patiria emocinį stresą ir pablogėja jos psichinė sveikata. Aptarkite internetinio priekabiavimo pasekmes asmens orumui ir pagarbos bei geranoriškumo internete skatinimo svarbą.</p> <p>5. Rajonas, kuriame gyvena mažas pajamas gaunantys žmonės, yra netoli toksinių atliekų sąvartyno, todėl jo gyventojai turi sveikatos problemų. Išnagrinėkite, kaip aplinkosauginis neteisingumas paveikia šios bendruomenės orumą ir būtinybę užtikrinti lygias galimybes naudotis švaria aplinka.</p> <p><u>Mokiniai</u> analizuoja situacijas ir porose bei klasėje išsako savo mintis.</p> <p><u>Mokiniai</u>, naudodamiesi lipniais lapeliais, užrašo vieną veiksmą, kurio jie gali imtis kasdieniame gyvenime, kad skatintų žmogaus orumą ir pagarbą kitiems.</p>	<p>Ugdosi socialinį sąmoningumą, empatiją, geriau suvokia socialines problemas</p> <p>Socialinė atsakomybė, suprasti savo veiksmų svarbą skatinant žmogaus orumą</p>	<p>25</p> <p>10</p>
---	--	--	---------------------

Refleksija/ vertinimas	<u>Mokytojas</u> surengia trumpą viktoriną, kad įvertintų, kaip mokiniai suprato pamokos temą apie žmogaus orumą (2 priedas).	Įsivertinimas: įvertinti, ko išmoko, atsižvelgiant į asmenines vertybes, perspektyvas, suprasti savo įsitikinimus, daryti išvadas.	10
Namų darbas	Parašyti laišką (3 priedas).		

1 priedas

Vocabulary practice task.

human worth, basic rights, freedom (2), respect, dignity (2), to uphold, equality, inviolable rights, justice, violate, humanitarian principles, inherent dignity, to protect one's right

1. Human rights are essential for every person's well-being and ____ (1).
2. ____ (2) ensures that everyone is treated fairly and has the same opportunities in life.
3. ____ (3) must be respected, regardless of a person's background or circumstances.
4. It is important to show ____ (4) towards others, regardless of our differences.
5. ____ (5) allows people to express their thoughts and beliefs without fear of persecution.
6. ____ (6) means that those who break the law will be held accountable for their actions.
7. It is our duty ____ (7) the principles of human rights and protect those in need.
8. We should never ____ (8) someone's basic rights because it goes against the core values of humanity.
9. Every individual possesses ____ (9) and deserves to be treated with respect.
10. ____ (10) should not be determined by external factors such as wealth or social status.
11. ____ (11) such as the right to life and liberty should be granted to every person.
12. ____ (12) cannot be taken away or denied under any circumstance.
13. ____ (13) aim to promote the wellbeing and equality of all individuals.
14. We should always treat others with ____ (14), regardless of our differences.
15. It is our responsibility ____ (15) and ensure their safety is upheld.

Correct answers:

1. freedom
2. equality
3. dignity
4. respect
5. freedom
6. justice
7. to uphold
8. violate
9. inherent dignity
10. human worth
11. basic rights
12. inviolable rights
13. humanitarian principles
14. dignity
15. to protect one's rights

2 priedas

Viktorina *Žmogaus orumas*

Vardas: _____ Data: _____

Vienas atsakymas iš kelių (po 1 tašką):

1. Kas yra žmogaus orumas?
 - a. Sąžiningas ir pagarbus elgesys su visais žmonėmis
 - b. Ekonominių interesų išskėlimas aukščiau visko
 - c. Kultūrinių panašumų skatinimas
 - d. Asmenų atskyrimas dėl jų tautybės

2. Kuris iš išvardytų scenarijų NĖRA susijęs su žmogaus orumu?
 - a. Galimybė naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis
 - b. Diskriminacija darbo vietoje
 - c. Skaitmeninės rinkodaros strategijos
 - d. Pabėgėlių krizė

3. Ką kalinių teisių kontekste reiškia sąvoka „humaniškas elgesys“?
 - a. Prabangių apgyvendinimo sąlygų kaliniams suteikimas
 - b. Malonus ir pagarbus elgesys su kaliniais
 - c. Draudimas kaliniams naudotis pagrindiniais poreikiais
 - d. Kalinių izoliavimas nuo bet kokio bendravimo

Trumpas atsakymas (2 taškai):

Pasirinkite vieną anksčiau pamokoje nagrinėtą su žmogaus orumu susijusią situaciją ir trumpai paaiškinkite su juo susijusius etinius aspektus.

Tavo atsakymas:

Kodėl mūsų visuomenėje svarbu aptarti ir spręsti klausimus, susijusius su žmogaus orumu?

Tavo atsakymas:

3 priedas

Namų darbų užduotis

Įsivaizduokite, kad esate teisės į žmogaus orumą gynėjas. Parašykite trumpą laišką (apie 100–150 žodžių) vietos bendruomenės vadovui arba vyriausybės atstovui, ragindami jį imtis veiksmų konkrečiu klausimu, susijusiu su žmogaus orumu. Būtinai paaiškinkite, kokia tai problema, kodėl ji svarbi ir kokių veiksmų norėtumėte, kad būtų imtasi.

Pamoka Nr. 2

	ES vertybės
Amžius	15–18
Dalykas	Anglų kalba, Debatų pamoka
Mokytojas/autorius/ konsultantas	Anglų kalbos mokytoja ekspertė
Tema	Europos vertybės: žmogaus teisės
Tikslai ir uždaviniai	<ul style="list-style-type: none">- pristatyti Europos vertybių sampratą;- supažindinti su temos žodynu;- stiprinti žmogaus teisių vertybines nuostatas;- tobulinti argumentavimo įgūdžius;- tobulinti viešojo kalbėjimo ir debatų įgūdžius.
Priemonės	Kompiuteris, vaizdo projektorius, išmanieji telefonai, A3 formato popierius, spalvoti pieštukai.
Trukmė	90 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos / gebėjimai	Trukmė (min.)
Diskusija apie socialinę atsakomybę	Pristatymas <u>Mokytoja</u> pristato temą užduodama klausimą, susietą su pamokos tema: „Kas ateina į galvą, kai sakau Europos vertybės?“	Akademinės žinios: teminis žodynas, viešojo kalbėjimo įgūdžiai, žinios apie ES žmogaus teises	10
Pagrindinė veikla	<u>Mokiniai</u> generuoja idėjas.	Bendrieji gebėjimai: kritinis mąstymas,	10 7
Darbas grupėse	<u>Mokytoja</u> pristato Europos vertybių turinį (dokumentai su atskiru ES vertybių aprašymu), plėtoja žodyną, prašo mokinių detalizuoti.	kūrybiškumas, problemų sprendimo įgūdžiai	3 15
	<u>Mokiniai</u> surengia „idėjų lietu“ ir papildo žodžių sąrašą.	Komunikacinė kompetencija: bendradarbiauja –	10 20
			10

<p>Darbas porose arba grupėse</p>	<p><u>Mokytoja</u> suskirsto mokinius į grupes ir paprašo jų padiskutuoti pagal pamokos temą.</p> <p><u>Mokiniai</u> grupėse aptaria idėją, tada kiekviena grupė pristato savo argumentus ir paaiškinimus.</p> <p>Pamokoje <u>mokiniai</u> mokosi vieni iš kitų idėjų.</p> <p><u>Mokytoja</u> skatina mokinius po kiekvienos grupės pristatymo užduoti klausimus kitoms grupėms ir paprašo komandų sukurti veiklos planą, kaip jos galėtų stiprinti vertybes savo socialinėje aplinkoje.</p> <p><u>Mokiniai</u> grupėse sukuria savo tobulinimo planus (popierius, pieštukus ir pan.).</p> <p><u>Mokytoja</u> paprašo mokinių pristatyti savo projektus, o kitos komandos raginamos išsakyti nuomonę apie pristatymus.</p> <p><u>Mokiniai</u> mokosi pristatymo meno ir lavina viešąjį kalbėjimą.</p> <p><u>Mokytoja</u> su <u>mokiniais</u> aptaria projektus, komentuoja jų efektyvumą, naudingumą ir pan.</p> <p><u>Mokytoja</u> apibendrina idėjas ir įvertina komandų pateiktas idėjas.</p> <p>Šaltiniai: https://ec.europa.eu/component-library/eu/about/eu-values/ https://www.youtube.com/watch?v=Fh4uX_Grxrg</p>	<p>plėtoja idėjas diskutuodamas ir ginčydamasis, pristato jas kitoms komandoms</p> <p>Kūrybiškumo kompetencija: sukuria savo socialinės aplinkos tobulinimo planą analizuoja ir vertina jų poveikio galimybes</p>	
<p>Refleksija / vertinimas</p>	<p><u>Mokytoja</u> paprašo mokinių įvertinti pamoką, skiriant jai balus nuo 1 iki 5. Paprašo mokinių išvardyti naujus žodžius, kuriuos jie išmoko, ir įvertinti pamokos rezultatus.</p> <p><u>Mokiniai</u> vertina pamoką naudodami neseniai išmokus žodžius ir patys save įsivertina.</p>	<p>Įgijo žinių apie Europos vertybes: žmogaus teises, mokiniai sužinojo apie įstatymą, susijusį su žmogaus teisėmis. Praplėtė žodyną (B2)</p>	<p>5</p>

Pamoka Nr. 3

	<p>Anglų kalbos pamoka</p>
<p>Amžius</p>	<p>15–16</p>
<p>Mokytojas / autorius / konsultantas</p>	<p>Anglų kalbos mokytoja</p>

Tema	Aktyvus pilietiškumas
Tikslai ir uždaviniai	- stiprinti pilietiškumą; - praplėsti žinias apie aktyvius pasaulio piliečius; - praplėsti žodyną, susijusį su pilietiškumu; - lavinti kalbėjimo įgūdžius.
Priemonės	Interneto šaltiniai, kompiuteris, vaizdo projektorius
Trukmė	90 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos / gebėjimai	Trukmė (min.)
Pristatymas	<u>Mokytoja</u> pradeda pamoką klausimu: Kas yra aktyvus pilietiškumas? <u>Mokiniai</u> grupėse aptaria šį klausimą. Kiekviena komanda pristato savo idėjas. <u>Mokytoja</u> apibendrina pilietiškumo apibrėžimą.	Kompetencijos: pažinimo, komunikavimo	3 5
Pagrindinė veikla I	<u>Mokytoja</u> pateikia 3 klausimus, į kuriuos mokiniai turės atsakyti iki pamokos pabaigos: - Kas yra aktyvus pilietis? - Kaip galime pasiekti socialinių pokyčių? - Kokių savybių man reikia, kad būčiau aktyvus pilietis? Atsakymas į pirmąjį klausimą: Kas yra aktyvus pilietis? Mokiniai žiūri tris trumpus vaizdo įrašus apie aktyvistus (sveikos mitybos aktyvistą, aplinkosaugos aktyvistą ir politiką). https://www.youtube.com/watch?v=k0dfpvvZATc https://www.youtube.com/watch?v=itAu7Uw0sn8 https://www.youtube.com/watch?v=KwNBLgMVhPs-	ĮGŪDŽIAI Problemų sprendimas. Kritinis mąstymas. Sprendimų priėmimas. Pasitikėjimas savimi	1 25
Pagrindinė veikla II	Žiūrėdami vaizdo įrašus <u>mokiniai</u> užsirašo pastabas, o po kiekvieno vaizdo įrašo parengia trumpą pristatymą apie asmenį, bandydami rasti ypatingų lyderystės bruožų. <u>Mokytoja</u> pateikia komandoms antrą klausimą: Kaip galime pasiekti socialinių pokyčių? <u>Mokiniai</u> diskutuoja komandose ir pristato savo idėjas (jie skatinami		10 2

<p>Pagrindinė veikla III</p>	<p>panaudoti vaizdo įrašuose pateiktas idėjas).</p> <p><u>Mokytoja</u> apibendrina idėjas: - susivienijimas ir išėjimas į gatves taikioms agitacijoms; - parašų rinkimas, siekiant tam tikro tikslo; - susitikimas su asmeniu, kuris jums atstovauja vietos arba nacionaliniu lygmeniu; - protestuodami atsisakote pirkti produktą ar naudotis paslauga.</p> <p><u>Mokytoja</u> pateikia užduotį su naudingų žodynu, kuris gali padėti apibrėžti gero piliečio sampratą: Kokių savybių man reikia, kad būčiau aktyvus pilietis? <u>Mokiniai</u> dirbdami komandose aptaria įgūdžius ir kompetencijas. Mokinių komandos pristato idėjas: Bendravimas Kūrybiškumas argumentuojant Atstovauti kitų nuomonei Atsparumas Vertinimas</p>	<p>7</p> <p>5</p> <p>3</p> <p>2</p>	<p>15</p>
<p>Pagrindinė veikla IV</p>	<p>Analizė Problemų sprendimas Kritinis mąstymas Tyrimas Sprendimų priėmimas Darbas komandoje Pasitikėjimas savimi ir kt.</p> <p><u>Mokytoja</u> prašo komandų sutelkti dėmesį į populiariausius mokinių nustatytus įgūdžius. <u>Mokytoja</u> prašo mokinių apmąstyti ir aptarti, kokius įgūdžius jiems reikia stiprinti ir tobulinti.</p> <p>Žodyno plėtimas: <u>Mokytoja</u> prašo dirbti individualiai: 1 ir 2 priedai. <u>Mokiniai</u> individualiai atlieka užduotis.</p> <p>PAPILDOMA MEDŽIAGA https://www.myenglishpages.com/english/vocabulary-exercise-citizenship.php?utm_content=cmp-true</p>		

	https://www.liveworksheets.com/w/en/english-second-language-esl/492695		
Refleksija / vertinimas	<p><u>Mokytoja</u> paprašo pažiūrėti trumpą vaizdo įrašą pamokai aptarti ir atsakyti į klausimus.</p> <p><u>Mokiniai</u> atsako į klausimus:</p> <p>Ar galite apibrėžti, ką reiškia aktyvus pilietiškumas?</p> <p>Ar galite pateikti aktyvaus piliečio pavyzdį?</p> <p>Ar galite pateikti kelis pagrindinius įgūdžius, kurių reikia norint būti aktyviu piliečiu?</p> <p><u>Mokiniai</u> užrašo atsakymus pratybų sąsiuvinuose ir perskaito atsakymus savo partneriui.</p>		3 6 3

I. Choose the right **blue** word in each sentence:

1. Good citizens would participate in (active, community, elections, moral, improvement, involvement, responsibilities, rights, patriotism, vote) by choosing the candidate they feel they can (active, community, elections, moral, improvement, involvement, responsibilities, rights, patriotism, vote) for.
2. Citizens have (active, community, elections, moral, improvement, involvement, responsibilities, rights, patriotism, vote) but they must also be aware of their active community elections moral improvement involvement responsibilities rights patriotism vote towards their community.
3. Good citizens must work for the prosperity of the (active, community, elections, moral, improvement, involvement, responsibilities, rights, patriotism, vote) they live in.
4. They should also respect the (active, community, elections, moral, improvement, involvement, responsibilities, rights, patriotism, vote) norms of the society.
5. Civic engagement is the positive (active, community, elections, moral, improvement, involvement, responsibilities, rights, patriotism, vote) in the affairs of the community.
6. Love of and devotion to one's country is called (active, community, elections, moral, improvement, involvement, responsibilities, rights, patriotism, vote)
7. An (active, community, elections, moral, improvement, involvement, responsibilities, rights, patriotism, vote) citizen is involved in the (active, community, elections, moral, improvement, involvement, responsibilities, rights, patriotism, vote) of the community.

II. Decide Whether These Examples Of Behavior Are Those Of A Good (GC) Or A Bad Citizen (BC):

1. ... respects the law. GC BC
2. ... is not cooperative. GC BC
3. ... votes. GC BC
4. ... does not care about the protection of the environment. GC BC
5. ... throws rubbish in the street. GC BC
6. ... leaves his/her bus seat for an old person. GC BC

7. helps lost strangers find their ways. GC BC
8. ... thinks that voluntary work is a waste of time. GC BC
9. ... jumps the queue. GC BC
10. .. participates in community service. GC BC

Pamoka Nr. 4

Amžius	16–18
Mokytojas / autorius / konsultantas	Anglų kalbos mokytoja
Tema	Diskriminacija ir lygybės užtikrinimas
Tikslai ir uždaviniai	<ul style="list-style-type: none"> ● Apmąstyti lyčių stereotipus. ● Skaityti apie žmogaus teises. ● Dalyvauti diskusijoje apie žmogaus teises. ● Peržiūrėti su laisve ir žmogaus teisėmis susijusį žodyną. Reikšti nuomonę. ● Ugdyti sklandaus kalbėjimo įgūdžius, vartojant funkcinę kalbą realioje gyvenimiškoje situacijoje. ● Mokyti reikšti komunikacines intencijas atsižvelgiant į situacijas, tikslus ir dalyvius.
Priemonės	Interneto prieiga, vaizdo įrašai, nešiojamasis kompiuteris, pristatymas
Trukmė	90 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos / gebėjimai	Trukmė (min.)
Apšilimas.	<u>Mokytojas</u> užduoda teminius klausimus ir įsitikina, kad mokiniai supranta pamokos temą.		5
Supratimo uždutis.	<u>Mokytojas</u> skatina mokinius būti aktyviais ir užsirašyti pastabas per pamoką.		10
Įvadinė dalis	<u>Mokytojas</u> tikrina, ar mokiniai supranta pamoką, užduodamas jiems klausimus. <u>Mokiniai</u> prisimena ankstesnes žinias dalydamiesi įvairiais faktais apie temą, vartodami funkcinę kalbą – temą atitinkančius žodžius, frazes, veiksmažodžius ir pan. Mokytojas stebi mokinių komunikacinius gebėjimus, taip pat jų kalbėjimo įgūdžius.		
Pristatymas	<u>Mokytojas</u> paprašo mokinių atsakyti į šiuos klausimus: 1. Kas yra diskriminacija? 2. Ar galite pateikti diskriminacijos pavyzdžių? 3. Kokią įtaką ji daro mūsų gyvenimui?	Kritinis mąstymas, bendravimo įgūdžiai,	10
Praktika	<u>Mokiniai</u> išsako savo nuomonę.		

<p>Komunikacinė užduotis</p>	<p><u>Mokytojas</u> stebi mokinius ir teikia jiems pagalbą, kad jie galėtų tinkamai vartoti funkcinę kalbą.</p> <p>Istorija apie lapę vardu KIRI. Vaizdo įrašas. Pratimas žodyno įtvirtinimui: užbaigti sakinius pasirenkant reikiamą žodį (neprivaloma).</p> <p>Vienam iš mokinių nutiko tikra istorija. Socializacijos problema ir gebėjimas bendrauti su mokytojais bei bendraklasiais.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kiek diskriminacijos rūšių atpažįstame? <ul style="list-style-type: none"> ● Rasinė diskriminacija ● Kilmės ● Lyties ● Tikėjimo ● Karinio statuso ir kt. <p>VIDEO: Don't put people in the box! https://www.youtube.com/watch?v=zRwt25M5nGw</p> <p>Šis vaizdo įrašas įrodo, kad turime daug daugiau bendro, nei manome, ir turėtume to nepamiršti, kai susiduriame su žmogumi, kuris gali atrodyti kitoks nei mes.</p> <p>Trumpas pasakojimas, tiesioginės diskriminacijos pavyzdys, kurį pateikia mokinys.</p> <p>Papildomi klausimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Kokie jausmai kyla išgirdus žodį „diskriminacija“? ● Ar manote, kad diskriminacija kada nors išnyks? ● Kodėl žmonės diskriminuoja kitus žmones? ● Ar kada nors girdėjote apie nesąmoningą (netiesioginę) diskriminaciją? ● Ar šiais laikais pasikeitė visuomenės požiūris į diskriminaciją? <p>Peržiūrėkite žmogaus teisių sąrašą (popieriaus lape arba lentoje) pasirinktinai. Kurios TRYS teisės jums yra svarbiausios? Kodėl?</p> <p>Galimybė atvirai išsakyti savo nuomonę. Galimybė pasirinkti žmogų, su kuriuo norėsite susituokti. Galimybė pasirinkti, ar susituokti ir kada susituokti. Galimybė pasirinkti ir praktikuoti savo religiją. Galimybė balsuoti rinkimuose. Galimybė lankytis ten, kur norite.</p>	<p>analizė, idėjų generavimas</p> <p>Problemų sprendimas, empatija, komunikacinė kompetencija</p> <p>Empatija, tolerancija, pagarba žmogaus teisėms</p>	<p>25</p> <p>30</p>
------------------------------	---	---	---------------------

	<p>Būti laisvam nuo smurto ir diskriminacijos. Galimybė įsigyti namą. Galimybė naudotis gydytojų/ slaugytojų paslaugomis. Galimybė uždirbti tokį patį atlyginimą kaip ir kitas tą patį darbą dirbantis asmuo. Galimybė rinktis profesiją.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ar manote, kad visi turi šias teises? Kodėl? Kodėl ne? • Kodėl vieni žmonės gali turėti šias teises, o kiti – ne? <p>Pakalbėkime apie galimas priežastis.</p>		
Apibendrinimas	VIKTORINA!	Įsivertinimas	10

Pamoka Nr. 5

Amžius	16–17
Mokytojas / autorius / konsultantas	Anglų kalbos mokytojas
Tema	Diskriminacija
Tikslai ir uždaviniai	<p>Po šios pamokos mokiniai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • supras, kad su kai kuriais žmonėmis elgiamasi neteisingai dėl jų savybių. • Supras, ką reiškia diskriminacija. • Gebės atpažinti neigiamą ir diskriminuojantį elgesį.
Priemonės	Lenta, vaizdo projektorius
Trukmė	45 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos gebėjimai	Trukmė (min.)
Apšilimas	<p>Mokytojas pristato pamokos temą. Neteisinga elgtis netinkamai su bet kuriuo žmogumi vien dėl to, kad jis yra kitoks arba turi tam tikrą tapatybę. Nagrinėsime, kaip su kai kuriais žmonėmis elgiamasi neteisingai, ir sužinosime, ką reiškia diskriminacija.</p>		5
Įvadas	<p>Paaškindite, kas yra diskriminacija. <u>Diskriminacija – tai nesažiningas elgesys su žmonių grupėmis, pasižyminčiomis tam tikromis savybėmis, pvz., rasės, religijos, lyties ir pan.</u> Porose išvardinkite kuo daugiau diskriminacijos formų. Pagalvokite apie diskriminacijos formas, kurias žmonės kasdien patiria čia ir visame pasaulyje. Apie ką girdite naujienose?</p>	<p>Analizė, kultūrinis sąmoningumas, pilietiškumas, bendradarbiavimas</p> <p>Pažinimo kompetencija</p>	10

Pristatymas	Pasidalinkite savo idėjomis su klase, bet negalite kartoti kitų pasiūlymų, todėl sugalvokite kuo daugiau.		15
Praktika	<p><u>Mokiniai</u> žiūri vaizdo įrašą: https://www.youtube.com/watch?v=A5gHevO6rI4</p> <p>Diskriminacija – užduotis, pažiūrėjus video.</p> <p>Kiekviena grupė gauna atspausdintą lapą, kuriame yra:</p> <p>Rasizmas Diskriminacija dėl amžiaus Diskriminacija dėl lyties Panieka homoseksualiems žmonėms Panieka transeksualams Diskriminacija dėl negalios Diskriminacija dėl religijos ir įsitikinimų Diskriminacija dėl nėštumo ir motinystės</p>	Kritinis mąstymas, bendravimas ir bendradarbiavimas, skaitmeninė kompetencija, tyrinėjimo įgūdžiai	10
Apibendrinimas	<p>Paimkite po vieną atspausdintą lapą ir, naudodami žodžius, vaizdus ir pavyzdžius, sukurkite tos diskriminacijos rūšies apibrėžimą.</p> <p>Išvada: Svarbu suprasti žmonių skirtumus ir jais džiaugtis. Pasaulis būtų nuobodus, jei visi būtume vienodi! Taip pat svarbu pripažinti, kad visi esame vienodi. Visi esame žmonės ir kiekvienas turi teisę būti vertinamas vienodai. Niekam nepatinka, kai su juo elgiamasi blogai, todėl svarbu elgtis su kitais taip, kaip norite, kad su jumis elgtųsi. Kai visi gerbsime vieni kitų skirtumus, galėsime sugyventi ir būti daug laimingesni.</p> <p>Namų darbas: Pasirinkite vieną diskriminacijos rūšį ir parašykite nuomonės rašinį</p>	Įsivertinimas	5

Pamoka Nr. 6

Amžius	16–17
Mokytojas / autorius / konsultantas	Anglų kalbos mokytojas
Tema	Draugystė, tolerancija, stiprybė
Tikslai ir uždaviniai	<ul style="list-style-type: none"> • Supažindinti mokinius su patyčių problema • Padėti jiems susitvarkyti su patyčiomis

	<ul style="list-style-type: none"> ● Patarti mokiniams būti tolerantiškesniems ir gerbti skirtumus ● Padėti mokiniams ugdyti savo atsparumą
Priemonės	Interneto prieiga, kompiuteris
Trukmė	45 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos/ gebėjimai	Trukmė (min.)
Įvadas	<p><u>Mokytojas</u> klausia mokinių, ar jie pažįsta ką nors, kas tapo patyčių auka.</p> <p><u>Mokiniai</u> pasakoja apie žmones, kurie buvo patyčių aukos (Mokiniai gavo namų užduotį atlikti tyrimą apie garsius žmones, kurie buvo patyčių aukos, ir kaip jie jas įveikė).</p>	Skatinamas socialinis sąmoningumas, atsparumas	10
Pristatymas	<p><u>Mokytojas</u> pateikia patyčių pavyzdžių.</p> <p><u>Mokiniai</u> kalbasi apie aukos reakcijas į patyčias ir apie tai, kaip galima sukurti teigiamų strategijų.</p> <p><u>Mokiniai</u> žiūri vaizdo įrašą iš „Britain's Got Talent“ epizodo https://www.youtube.com/watch?v=YRtSyh3EgE&list=PLX_ND05CSXHEqO242i5wJZBq1PcwmG4bx</p> <p><u>Mokiniai</u> aptaria dainos žodžius: kalbasi apie dainos situaciją.</p>	Ugdomas kritinis mąstymas, empatija	10 15
Darbas grupėse	<p><u>Mokiniai</u> dirba grupėse – klasė suskirstoma į grupes po 4 mokinius.</p> <p><u>Mokiniai</u> pateikia strategijas, kaip įveikti tokias problemas. Savo idėjas jie išreiškia plakate, kuriame pataria patyčių aukoms; skatina teigiamą požiūrį į patyčias ir didina patyčių aukų sąmoningumą.</p> <p>Grupės pristato savo plakatus. Po kiekvieno pristatymo mokiniai pateikia grįžtamąjį ryšį apie savo bendraamžių pristatymus.</p>	Kūrybiškumas, bendravimas ir bendradarbiavimas, problemų sprendimas, skaitmeninis raštingumas	10
Refleksija		Skatina tarpusavio grįžtamojo ryšio kultūrą	

Pamoka Nr. 7

Amžius	17–18
Mokytojas / autorius / konsultantas	Anglų kalbos mokytojas
Tema	Pripažinimas, tolerancija
Tikslai ir uždaviniai	<ul style="list-style-type: none"> ● Supažindinti mokinius su asmeninėmis ir tautinėmis tradicijomis.

	<ul style="list-style-type: none"> • Mokiniai atpažins būdus, kuriais kultūra perduodama iš kartos į kartą. • Mokiniai bus tolerantiškesni ir gerbs skirtumus, susijusius su rase, religija, lytimi, seksualine orientacija, kalba, išvaizda ir kt.
Priemonės	Lenta, kompiuteris, išmanus telefonas
Trukmė	45 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos / gebėjimai	Trukmė (min.)
Įvadas	<p><u>Mokytojas</u> prašo mokinių peržiūrėti vaizdo įrašus apie toleranciją ir užsirašyti pagrindines mintis, pastebėjimus.</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=Tm4hR2pPt2o</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=QqpRZQj_Ut4</p> <p><u>Mokiniai</u> apibrėžia, kas yra TOLERANCIJA.</p> <p><u>Mokytojas</u> paprašo mokinių susipažinti su UNESCO dokumentu „Tolerancijos principų deklaracija“.</p> <p>http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13175&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html</p>	Pažinimo kompetencija	10
Darbas grupėse	<p>Dirbdami grupėse <u>mokiniai</u> analizuoja dokumentą ir komentuoja pateiktus sakinius.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Siekiant tarptautinės darnos, būtina, kad asmenys, bendruomenės ir tautos pripažintų ir gerbtų daugiakultūrinį žmonių šeimos modelį. 2. Šiuolaikiniame pasaulyje tolerancija yra kaip niekad svarbi. 3. Tolerancija būtina tarp atskirų žmonių, šeimoje ir bendruomenėje. 4. Švietimas yra veiksmingiausia priemonė užkirsti kelią netolerancijai. 	Analitiniai įgūdžiai. Pilietiškumas. Tolerancijos skatinimas	10
Klasės diskusija/ debatai	<p><u>Mokytojas</u> skatina diskusijas, kad būtų galima padaryti išvadas..</p>	Kritinis mąstymas, empatija ir pagarba įvairovei Pilietinis išitraukimas, įtikinamo bendravimo įgūdžiai, sprendimų priėmimas	15

Literatūra

Pamoka Nr. 1. Žmogaus teisės

Klasė	14–18 (12 klasė)
Dalykas	Lotynų kalba ir italų literatūra

Mokytojas / autorius / konsultantas	Lotynų kalbos ir italų literatūros mokytojas
Tema	Žmogaus teisės/Demokratija/Pilietiškumas
Tikslai ir uždaviniai	Mokiniai gebės: <ul style="list-style-type: none"> - suprasti, kokie pokyčiai įvyko individų sąveikoje įvairiuose socialiniuose kontekstuose; - atrasti sąsajas tarp klasikinio ir šiuolaikinio pasaulio; - atpažinti ir suprasti pilietinio gyvenimo taisyklių svarbą; - ugdytis elgesį, pagrįstą pagarba kitiems ir kitų žmonių nuomonei.
Priemonės	https://www.canva.com/design/DAFyLUd89UQ/eL_vEwUY63DxSDrFkZJHJg/view?utm_content=DAFyLUd89UQ&utm_campaign=designshare&utm_medium=link&utm_source=editor Vadovėlis ir kita specialioji literatūra; mokytojų dalomoji medžiaga; daugialypės terpės pristatymas; kompiuteris / planšetė/ išmanusis telefonas; laikraščiai ir žurnalai;
Trukmė	90 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos / gebėjimai	Trukmė (min.)
Pristatymas	<u>Mokytojas/Mokiniai</u> Sk. 1 – „Kas yra žmogaus teisės?“ (lotynų kalba). Pateikiami šie klausimai. <u>Mokiniai</u> generuoja idėjas ir sąsiuvinuose užrašo keletą trumpų sakinių (žr. priemonėse, 5 skaidrę) <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kokios teisės yra būtinos, kad galėtum gyventi?</i> • <i>Kokia teisė jums yra svarbiausia?</i> • <i>Kaip jaustumėtės gyvendami be teisių?</i> • <i>Gyvenimas be laisvių Senovės Romoje.</i> 	Analitiniai įgūdžiai, išvados, kritinis mąstymas, bendradarbiavimas	20
Pagrindinė veikla	Po mokinių idėjų pristatymo, pereinama prie Senekos 47 laiško apie vergų padėtį Romoje skaitymo ir nagrinėjimo (žr. priemonėse, 6 skaidrė).		40
Refleksija/ vertinimas	<u>Mokiniai</u> – Sk. 5 – „Šiandien turime svajonę“. <u>Mokiniai</u> turi parašyti trumpą laišką – atsakymą į Senekos laišką. Jame turi apibūdinti žmogaus teisių padėtį šiuolaikiniame pasaulyje ir paaiškinti jaunų žmonių teises (žr. 10 skaidrę).	Kognityviniai, bendravimo, socialiniai ir emociniai gebėjimai Moka pasirinkti struktūrą ir kalbinį registrą, atitinkantį rašinio tipą (santrauka, esė, analizė ir t. t.).	30

Pilietinis ugdymas

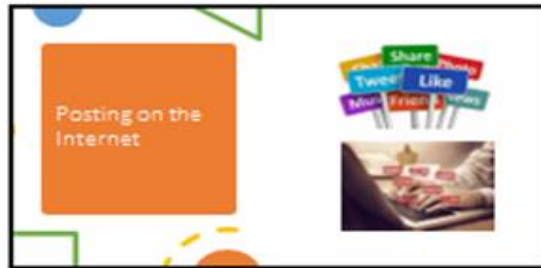
Pamoka Nr. 1. MĄSTYK prieš skelbdamas

Dalykas	Aktyvus pilietiškumas: elgesys socialiniuose tinkluose
Mokytojas / autorius / konsultantas	
Tema	MĄSTYK prieš skelbdamas: kūrybinės dirbtuvės
Tikslai ir uždaviniai	Informacijos skelbimo socialiniuose tinkluose padarinių suvokimas. Plakato kūrimas
Priemonės	Skaidrių pristatymas, popierius, dažai, pieštukai ir žymekliai arba kompiuteris
Trukmė	80 min.

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos/ gebėjimai	Trukmė (min.)
Pristatymas	<p><u>Mokytojas</u> pradeda užsiėmimą nuo paaiškinimo apie pranešimų socialinėje žiniasklaidoje poveikį (pagal šaltinį, žr. skaidrių pristatymą).</p> <p><u>Mokytojas</u> paaiškina THINK (MĄSTYK) metodą.</p> <p>MĄSTYK prieš skelbdamas: Ar tai TIESA? Ar tai NAUDINGA? Ar tai ĮKVEPIA? Ar tai BŪTINA? Ar tai MALONU?</p>	<p>Įgyja žinių šia tema. Supranta poveikį.</p> <p>Supranta, ką šis metodas reiškia ir kaip jis gali padėti bendraamžiams</p>	5
Pagrindinė veikla	<p><u>Mokytojas</u> paaiškina, ką <u>mokiniai</u> turėtų daryti, ir pateikia pavyzdžių: mokykloje pakabintus plakatus, propaguojančius THINK (MĄSTYK) metodą, skatinančius teisingą elgesį socialinėje žiniasklaidoje.</p> <p><u>Mokiniai</u> dirbdami grupėse (jei reikia, <u>mokytojas</u> sudaro grupes arba padeda sudaryti grupes), kuria savo plakata.</p>	<p>Kūrybiškumo skatinimas ir ugdymas</p> <p>Plakato projektavimas ir kūrimas, komandinis darbas, planavimas, kūrybiškumas (projektuojant skaitmeniniu būdu: naudojimasis projektavimo programomis)</p>	5 60
Refleksija/ vertinimas	Užsiėmimo pabaigoje <u>mokiniai</u> parodo savo plakatus. Nerenkamas nugalėtojas, visi rimtai atlikti darbai yra geri.	Dalijasi rezultatais, mato skirtingus požiūrius į tą pačią užduotį	5

1

2

3

4

5

6

Pamoka Nr. 2

Dalykas	Pilietiškumo ugdymas
Mokytojas / autorius / konsultantas	Istorijos mokytojas
Tema	Tarptautinė politika
Tikslai ir uždaviniai	Aktualiausių tarptautinių įvykių pristatymas ir diskusija
Priemonės	Viena ar daugiau temų per pamoką
Trukmė	40 min. (viena pamoka per savaitę)

Pamokos eiga	Detalus pamokos aprašymas	Kompetencijos/gebėjimai	Trukmė (min.)
Pristatymas	Kiekvieną trečiadienį <u>mokiniai</u> gali užsirašyti į 40 minučių trukmės „lanksčiąją valandą“ su mokytoju <u>Den Osu</u> (dvikalbiu istorijos	Mokymasis ir supratimas apie tarptautinius	10

Pagrindinė veikla	<p>mokytoju) ir mokyti bei diskutuoti tarptautinės politikos temomis.</p> <p>Temų pavyzdžiai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kodėl šalis kariauja? - Ar yra taisyklių, kurios galioja visoms šalims? - Kaip veikia JT? - Kokią įtaką daro ES? - Kada NATO aktyviai įsitraukia į konfliktus? <p>Šiandienos pamokos temai pristatyti naudojami naujienų klipai. Comenius programoje naudojame šias žiniasklaidos priemones, kurios yra neutralios ir be išankstinių nuostatų: <u>NOS istorijos</u> (jaunimui skirti trumpi klipai naujausiomis temomis) <u>NOS Nieuws</u> - Nieuws, Sport en Evenementen Nederlandse Omroep Stichting (patikima nacionalinė olandų naujienų svetainė)</p> <p>Po aktualijų pristatymo galima užduoti klausimus. Kai visa informacija būna aiški, mokiniai aptaria ir formuoja savo mintis, nuomonę ir galimus tarptautinių konfliktų sprendimo būdus. Žinoma, aptariamos aktualios tarptautinės problemos.</p> <p>Mokytojas kontroliuoja, kas kalbės (jei reikia), ir skatina mokinius reikšti savo mintis (taip pat jei reikia, nes daugeliu atvejų skatinimo nereikia ir diskusija vyksta natūraliai). Jei išsakoma griežta nuomonė, mokytojas primena mokiniams, kad pagarbus dialogas yra vienintelis teisingas būdas diskutuoti ir debatuoti. Mokiniai taip pat kviečiami patys siūlyti šių pamokų temas.</p>	<p>santykius ir tarptautinių organizacijų galią bei įtaką</p> <p>Formuojasi nuomonę ir mokosi argumentuotai diskutuoti pateiktomis temomis</p>	25
Refleksija/vertinimas	<p>Pasibaigus „lanksčiai valandėlei“, <u>mokytojas</u> apibendrina tai, kas buvo pasakyta ir pasiūlyta. Mokiniai kviečiami toliau mąstyti šia tema ir pasidalyti naujomis įžvalgomis kitame susitikime.</p>	<p>Mokiniai geriau supras tarptautinius santykius ir išreišk savo nuomonę bei mintis, gerbdami kitus.</p>	5

PABAIGA

Ši priemonių rinkinį sukūrė įvairių dalykų mokytojai iš šešių šalių, Bulgarijos, Italijos, Lietuvos, Nyderlandų, Rumunijos ir Turkijos. Jie dalijasi savo pilietinio ugdymo įvairių dalykų praktika. Projekto „Stipriname Europos vertybes“ metu mokyklų partnerių mokytojai tobulino savo profesines kompetencijas ugdydami mokinių pilietiškumą ir taikydami debatų ir viešojo kalbėjimo metodiką švairių dalykų pamokose.

Europos Komisijos parama rengiant šį leidinį, o tai nereiškia, kad pritaria turiniui, atspindinčiam tik autorių nuomonę, ir Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet koki jame esančios informacijos naudojimą.

Erasmus+